

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XIII./ŠTEVILKA 1

CELOVEC, DNE 5. JANUARJA 1961

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— ŠILINGA

Izobraženci za svoj narod!

Na občnem zboru Zveze slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol je v imenu odbora prof. dr. Valentin Inzko podal poslovno poročilo, iz katerega posnemamo nekaj temeljnih misli.

Naloga prvega Zveznega odbora slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol je bila, da utre naši organizaciji pot v vsestranski aktivnost. Naloga naslednjih odborov pa bo, da izčrpajo vse možnosti dela za narod, ki jih omogočajo Zvezina pravila. V pravilih so predvidene tudi sekcije posameznih poklicev. Slovenski učitelji — člani naše Zveze — so predložili odboru poročilo za ustanovitev učiteljske sekcije, ki ga je odbor na svoji zadnji seji, dne 14. novembra t. l. soglasno sprejel. Na podlagi tega poslovnika se bo sedaj lahko realizirala učiteljska sekcija, kateri bodo sledile gotovo še druge.

Naj bi se po sekcijah delo Zveze slovenskih izobražencev čim bolj razširilo in zajelo res vse potrebne sloje izobraženstva. Nihče naj ne stoji ob strani. Kjerkoli vemo za kakšnega rojaka izobraženca, ki še ni član naše organizacije, ga moramo pozvati, da pristopi k Zvezi. Strnimo naše vrste za čim uspešnejše narodno delo na kulturnem, gospodarskem in političnem področju. Zakaj bi ne bil v občinskem odboru zastopan tudi kak zdravnik, pravnik itd. V občinskih odborih se odločajo za naše ljudi tehtna, življenjsko važna vprašanja.

Če hočemo uspešno zastopati interese slovenskega človeka, potem se ne smemo izolirati, ampak je naloga predvsem slovenskega intelektualca, da se bori za izboljšanje življenjskih pogojev naroda tam, kjer se o njih razpravlja in odloča. Na sejah občinskih odborov pa se razpravlja dandanes tudi veliko o kulturnih vprašanjih. O tem, katere organizacije, društva, oziroma igralske skupine naj dobe kako finančno podporo. Katero šolsko poslopje naj obnovi, na novo zgradi občina, ali naj se ustanove v občini otroški vrtci itd. V zadnjem času pa se v marsikateri občini razmišlja o tem, ali ne bi kazalo to ali drugo šolo razpustiti, da bi se tako zmanjšali stroški vzdrževanja. Tako je bila razpuščena nedavno šola v Bajtišah. S posebnim omnibusom se vozijo otroci v ljudsko šolo v Borovlje, kjer pa slovenščino le zelo malo poučujejo. Ali ne obstoja pri tem nevarnost, da se slovenski otroci iz Bajtiš v čisto nemškem okolju narodu popolnoma oddaljijo? Ali ne tiči mogoče za takimi in podobnimi ukrepi natančno premišljen načrt zmanjšati število dvojezičnih šol, saj nekaj podobnega kujejo glede šole v Rutah v občini Bistrica v Rožu, šole v Črešnjah v občini Čajna v Ziljski dolini in še marsikje drugod. Hočemo dvojezične šole z manjšim številom ukiniti kljub temu, da je oblast ponovno izjavila, da morajo tudi za majhno število otrok, ki obiskujejo dvojezično šolo, biti na razpolago potrebna denarna sredstva. Stroški občine za vožnjo učencev iz nekdanjega šolskega okoliša Bajtiše pa gotovo ne služijo namenu, da se učenci čim bolj izpopolnijo v svojem materinem jeziku, ampak obratno. V marsikateri občini se bo pričel v prihodnjih mesecih in letih boj za ohranitev nižje organiziranih šol. Tega vprašanja v bodoče ne smemo izpustiti izpred oči. Smo tudi mi to, da se naša mladina vzgaja v višje organiziranih šolah. Vendar ne mogoče, če se bodo naši otroci prevažali z omnibusom tako celo iz več vasi v kak trg, in bi imeli polagoma za cel Spodnji Rož le 3, za Zgornji Rož pa sploh samo eno dvojezično šolo, n. pr. v št. Jakobu. Načelo vzgoje je, navedi otroka čim bolj na domače okolje, ne pa ga iztrgati iz tega okolja, iz občestva vasi-občine. Tako bo moral ravno slovenski izobraženec vsepovsod s stvarnimi argumenti nastopati proti takim poskusom raznarodovanja. Ne drži, da bi ne imeli nobenih možnosti ali legitimacije za to. Vsako prosvetno društvo ali krajevna slovenska organizacija ima pravico, da se obrne z vlogami, prošnjami, spomenicami, podpisno akcijo, s protesti itd., na delne in državne oblasti, s katerimi naj se prepreči odločitve, ki bi zmanjšale nam po državni pogodbi in avstrijski ustavi zajamčene narodne pravice. Tu naši kmetje, delavci in obrtniki upravičeno računajo na pomoč slovenskega izobraženca.

Francija na odločilnem razpotju

Alžirska kriza, ki že nad 6 let razdvaja to nekdanj najbolj cvetočo francosko kolonijo v Severni Afriki in se je sprevrgla v težko notranjo bolezen Francije same, gre proti vrhuncu. V nedeljo, dne 8. januarja bo prebivalstvo v Franciji in Alžiru pozvano, da z ljudskim glasovanjem odloči o načrtu za samostojni Alžir. Po šestih letih krvavega upora, ko pol milijona francoskih najboljših čet ni moglo zadušiti vstaje alžirskih domačinov, se je kmalu francoske državne ladje De Gaulle odločil, da napravi konec temu nevzdržnemu stanju.

V Alžiru stoji 9 milijonov domačinov, Arabcev in Berberov muslimanske vere, proti 1 milijonu francoskih naseljencev. Ti imajo v posesti najboljšo zemljo, v njihovih rokah so trgovina, industrija in tudi javna uprava. Ti francoski naseljenci se nočejo odpovedati svojemu privilegirane položaju. Oni imajo močno zaslombo tako v francoski vojaščini, kot tudi med meščanstvom v matični državi, kajti le-to se še ni dokopalo do spoznanja, da je dobi kolonializma odklenkalo. Dvakrat so ti nepopustljivi elementi zrušili osrednjo vlado v Parizu, ko se je ta bila odločila za pogajanja z vodstvom upornikov, ki je osnovalo »izgnansko vlado«, katera ima svoj sedež v Kairu. Pred dvema letoma so prav ti radikalni elementi, ob podpori vojaščine, poklicali na oblast generala De Gaulla, v upanju, da bo ta junak zadnje svetovne

vojne, v kateri mu je s svojo naravnost trmasto voljo uspelo ohraniti bistvene interese Francije, rešil položaj in ukrotil upor v Alžiru. Toda De Gaulle je kmalu spoznal, da z vojaško silo alžirskega upora ni več moč zadušiti in da je treba prepustiti končno odločitev Alžircem samim. Zato so se sedaj obrnili proti njemu prav tisti, ki so ga spravili na oblast. V svojem novoletnem nagovoru je De Gaulle pozval Francoze, da glasujejo za njegov načrt. V primeru pa, da bi mu ljudstvo odreklo podporo, pa namerava odstopiti. To bi pa pomenilo izbruh težke notranje krize v Franciji in poostreitev vojne v Alžiru.

V mednarodni politiki bi se pa Francija znašla povsem izolirana, kajti tudi njeni zapadni zavezniki že dolgo občutijo alžirsko vprašanje kot breme, ki otežuje njihove stike z mladimi afriškimi narodi, katerim je kolonializem isto kot biku rdeča ruta.

Komunistični Vzhod že z denarjem in orožjem podpira alžirski upor, čeprav je to nacionalno in ne komunistično gibanje, ponuja pa celo »prostovoljce«. Tako utegne Alžir postati kmalu novo »bojišče hladne vojne! Zaradi vsega tega stoji Francija pred usodno odločitvijo, ki bo pa bistveno vplivala tudi na atlantsko skupnost, katere najvažnejši člen v Evropi je vprav Francija.

Slovenski izobraženci so zborovali

V četrtek, dne 29. decembra 1960 je bil v Mohorjevem domu v Celovcu II. redni letni občni zbor organizacije slovenskih izobražencev, ki ga je vodil podpredsednik preč. g. Avguštin Čebul. Na njem je podal tajnik Zveze dr. Valentin Inzko odborovo poročilo ter nakazal vsestranske naloge slovenskega koroškega intelektualca, ki naj bi bil gonilna sila dela za narod. Med drugim je omenil, da je Zveza izdala ob koncu novembra obširno tiskano poročilo za poslovno leto 1959/60. Na uvodnem mestu prinašamo glavne misli nje-

Ne zadostuje, da se zanima za vprašanja, ki se pojavljajo iz dneva v dan, le majhen krog v Celovcu. Vseposvodi, kjerkoli je kak slovenski intelektualac, bo pozorno zasledoval dnevne dogodke svojega okoliša, se posvetoval s svojimi narodnimi somišljeniki ter ukrepal nato odločno. Vseposvodi mora biti vidno, da se borita ramo ob ramo izobraženec in preprosti človek skupno za ohranitev slovenskega življa v deželi.

Narodno delo pa je zelo obsežno in nudi slovenskemu izobražencu vsestransko možnost tudi na prosvetnem področju, kjer bi morali videti slovenske izobražence kot pevovodje, člane pevskih zborov, režiserje iger, sploh iniciatorje slovenskih kulturnih prireditev po vaseh.

Lepo poslanstvo vrši lahko slovenski izobraženec nadalje kot sotrudnik naših kulturnih oziroma literarnih glasil. Vera in dom izhaja s 1. 1. 1961 že 13. leto, pred nekaj tedni pa je naša akademska in srednješolska mladina veselo presenetila slovensko javnost z izrazito literarnim glasilom »Mladje«, edinim tiskanim mladinskim literarnim glasilom v Avstriji sploh. Naša naloga je, da podpremo taka stremiljenja materialno, a tudi s sodelovanjem — bodisi v obliki bodrilnih priznanj mladini, stvarnih kritik, bodisi s tem, da tudi sami z lastnimi prispevki pomagamo vsebinsko obogatiti našo osrednjo kulturno revijo Vero in dom, oziroma publikacije, ki služijo samo, predvsem ali tudi gojitvi slovenske besede v deželi. Ob teh perspektivah — mimogrede naj omenim, da se goji literarno delo med koroškimi Slovenci v petih glasilih: Veri in domu, Mladju, Setvi, Kresu in Dijaškem glasu

govega na občnem zboru podanega referata.

Po blagajnikovem poročilu je bila izrečena odboru razrešnica, nato pa so se vršile volitve novega odbora. Izvoljeni so bili:

Nadučitelj Hanzi Millonig za predsednika, dr. Valentin Inzko za podpredsednika, preč. g. župnik Avguštin Čebul za tajnika, učiteljica Milica Zwitter za blagajničarko ter še trije odborniki, preglednika računov in člani razsodišča.

Novemu odboru želimo mnogo uspeha pri njegovih prizadevanjih.

slovenske gimnazije — pridemo do zaključka, da je narodno polje tako obsežno, da ga celo ob naporu vseh ni mogoče docela obdelati, kar govori spet za to, da je vseposvodi potrebna naša pomoč. Isto velja za sodelovanje pri slovenskih radijskih oddajah ter za obsežno gospodarsko področje.

Pri srcu pa nam mora biti vedno spet dobro sožitje z nemškimi sodeželani ter drugimi nemško govorečimi Avstrijci. Zato je zelo razveseljivo, da se je sestal krog dunajskih slov. akademikov z urednikom zelo uglednega avstrijskega tednika »Die Furche«, ki je v preteklosti že večkrat pokazala razumevanje za koroške Slovence. Ne le obveščati naše ljudi, prikazovati resnične prilike manjšine tudi večinskemu narodu, je naloga slovenskega intelektualca. Stiki z nemškimi pisatelji, pesniki, slikarji in javnimi delavci morajo postati za nas nekaj samoobsebi umevnega. Ven iz ožine v širino, v svet, ki ima tanek čut in živo zanimanje tudi za manjšinska vprašanja.

Vseposvodi po svetu žive danes Slovenci, s katerimi je tudi treba držati trajne stike. Saj so nekateri izmed njih sotrudniki svetovnoznanih listov, kateri so že ob raznih prilikah obravnavali vprašanje koroških Slovencev in so to marsikatera uredništva pripravljena storiti tudi v bodoče.

Nešteto možnosti je torej danih, da se zavzamemo za narod. krepimo njegovo voljo do življenja ter ga predstavimo nemški in svetovni javnosti kot narod z visoko kulturo in neupogljivo vero v zmago občečloveških idealov: enakopravnosti, svobode in miru.

URADNE URE

Pisarna Narodnega sveta koroških Slovencev, Krščanske kulturne zveze ter Kmečke gospodarske zveze je odprta vsak dan razen sobote od osmih do pol ene. Uradne ure predsednika Narodnega sveta so vsak četrtek od 10. do 12. ure.

- K R A T K E V E S T I -

Želje Avstrijcev za novo leto je Gallupov institut za ugotavljanje javnega mnenja zajel tako, da je izprašal določeno število pripadnikov raznih stanov in razne starosti v državi: 32 odstotkov izprašancev si ne želi drugega kot ljubelega zdravja, 18 odstotkov želi, da ostane vse tako kot je sedaj, 17 odstotkov si želi več denarja in poslovnega uspeha, 7 odstotkov lastno stanovanje ali hišo, samo 3 odstotki pa hočejo trajni mir.

16 odstotkov manj mrtvih pri prometnih nesrečah je bilo v letu 1960 v primeri z letom 1959, je ugotovil Kuratorij za prometno varnost. Skupno število prometnih nesreč je sicer naraslo od 72.000 na 80.000 vendar je bilo pri nesrečah v letu 1960 samo 1706 mrtvih v primeri z 2041 v letu 1959, kar odgovarja 16-odstotnemu zmanjšanju. Ranjenih je bilo v letu 1960 67.000 oseb, kar je tudi za 7000 oseb, ali za 11 odstotkov manj kot v letu 1959. Pri tem pa je treba upoštevati, da je število motornih vozil naraslo v istem razdobju od 1.200.171 na 1.309.68.

Orjaške pege je na soncu ugotovila zvezdska opazovalnica v Bochumu v Zapadni Nemčiji. Ob prehodu iz starega v novo leto je ta skupina sončnih peg, ki meri v premeru 140.000 km, stala v sredini nam vidne sončne ploskve. Pege je pri ugodnem vremenu zjutraj ali ob večernem mraku moč opaziti celo s prostim očesom. Po mnenju zvezdoslovcev v Bochumu te pege znatno vplivajo na vreme na naši zemlji.

Prebivalstvo Italije je dne 31. decembra 1960 znašalo 51 milijonov duš. Lani je v Italiji umrlo 398.000 oseb, novorojencev pa je bilo skoraj dvakrat več, to je 771.000.

5000 mark (30.000 šil.) je v treh dneh zapravil 19-letni poštni sel iz Offenbacha v Zapadni Nemčiji. Ta denar je bil ukradel iz poštne blagajne ter ga nato »spravil v promet« v nočnih lokalih ter z letalsko vožnjo na francosko Riviero. Tam ga je na sveti večer nenadoma prijelo domotožje in se je skesano javil policiji. Bil je znatraj moker, žepe pa je imel popolnoma suhe.

V Monakovem je umrl kardinal Wendel, malo potem ko je bil v stolni cerkvi sv. Mihaela končal novoletno pridigo. Cerkveni knez je bil šele v 60-letu starosti. Smrt je nastopila zaradi srčne kapi. Pokojnik je spadal med najpomembnejše nemške cerkvene osebnosti. Kot da bi slutil, je v svoji novoletni pridigi dejal: »Zavedajmo se sleherni trenutek, da je smrt blizu!« Pokojnik je še v minulem poletju vodil mogočni mednarodni evharistični kongres v Monakovem, katerega so se udeležili tudi koroški Slovenci. — Bavarska vlada je odredila javno žalovanje.

»Ročno atomsko raketo« bo imel kmalu skoraj vsak ameriški vojak, javljajo iz Washingtona. Vojno ministrstvo je objavilo podrobnosti o raketi za pehoto »Davy Crockett«, ki je dolga le 75 cm. Naprava za izstrelitev meri le 1.80 metra in jo je moč pritrditi na jeep, znani avtomobil za prevažanje ameriških vojakov, ki hodijo peš le kadar so na sprehodu izven službe. Teža rakete je zmerna, da jo more nositi en človek, atomski naboj pa ima veliko razstrelilno moč, ki odgovarja 1000 tonam običajnega razstreliva (TNT). Radioaktivno žarčenje nove raketne bombe pa je tako majhno, da so izven kroga 3 kilometrov od eksplozije varni ljudje in živali.

Politični teden

Po svetu . . .

Obložene mize veljakov na Vzhodu in tudi ljudstva na Zapadu

Za božičnimi voščili so prišla novoletna voščila državnih voditeljev vsega sveta.

Predaleč bi nas vodilo, ako bi zapovrsti omenjali ta voščila, ki so več ali manj podobna. Čeprav je svet razdeljen v dva velika vojaška politična tabora, ki ju ločijo globoke idejne in politične razlike ter ju razdvajajo nasprotni interesi, pa imata oba vendarle nekaj skupnega: prehod iz starega v novo leto so povsod praznovali ob obloženih mizah, zalivali so ga s potoki pijače in pozdravljali z zdravicami za mir, prijateljstvo, razorožitev in blagostanje. V Kremlju je v veliki dvorani sv. Jurija pod 10 metrom visoko novoletno jelko na 'praznik' 'Dedka Mrza' Hruščev s toplimi besedami napil na svetovni mir. V Združenih državah je prehod iz starega v novo leto potekel v razkošnih praznikih v velemestih, ki so se kopala v morju luči, mize pa so se šibile pod jedajo in pijačo. Tudi Evropa je skušala zatreti s šumnimi prazniki podtalno skrb, ki gloda narode zaradi negotovosti svetovnega položaja.

Po prazniku iztreznjenje v »hladni vojni«: Od Kube do Laosa

Že na prvi delavni dan v novem letu je Sovjetska vlada obdolžila severnoameriško vlado, da ima »napadalne namene« proti Kubi. Ta otok ima v krempljih komunistični diktator Fidel Castro, ki se je popolnoma udinjal sovjetski vladi. Kuba je oddaljena le eno uro poleta od ameriške obale in je postala najbolj izpostavljena postojanka komunističnega Vzhoda v zapadni polobli. Je pravcati trn v ledjih Amerike. Čeprav ni vlada Združenih držav podvzela nobenih vojaških priprav proti Kubi, je Fidel Castro proglasil »mobilizacijo« svojih itak trajno mobiliziranih vojaških sil, ki so do zob oborožene s sovjetskim orožjem. Obenem se je pri Združenih narodih pritožil proti washingtonski vladi.

Toda ta sovjetsko-kubanski manever je imel samo namen, da prikrije svetovni javnosti nov komunistični podvig na Daljnem vzhodu. Tam so namreč partizanske edinice v državi Laos prešle v napad z namenom, da se polaste oblasti ter preženejo zakonito vlado. Laoški partizani so opremljeni s sovjetskim orožjem in podpira jih sovjetsko letalstvo iz oporišč v Severnem Vietnamu, ki je pod komunistično vladavino. Ameriška vlada je poslala ameriško letalonosilko »Lexington« ob spremstvu več drugih vojnih ladij v indokinske vode. Ker zaenkrat še ni jasnih dokazov, da so posegle v boje tudi regularne čete komunističnega Severnega Vietnama, se zato tudi dejavnost ameriške vlade omejuje na materialno pomoč zakoniti vladi, za kar ji daje pravico posebna pogodba.

Laos je 3 milijone broječa ustavna kraljevina, ki je do leta 1954 tvorila del francoske kolonialne posesti v Indokini. Ko je po porazu pri Dien-Bien-Phu morala Francija zapustiti svojo glavno indokinsko posest Vietnam, je bila potem v Ženevi sklicana mednarodna konferenca, ki je indokinski spor rešila tako, da je bila razdelila bivšo francosko kolonialno posest v dve vplivni območji, komunistično in zapadno. Vietnam je bil razdeljen na dve državi, pri čemer je severni padel pod komunistični vpliv, južni pa se je usmeril na Zapad. Ostali dve državi bivše francoske kolonialne posesti, Laos in Kambodža, ki sta bili še prej dosegli samostojnost v okviru »Francoske Unije«, sta po ženevski konferenci dobili potrjeno svojo neodvisnost. Obe vladi sta sicer ubirali nevtrarno politiko, vendar sta se bolj nagibali proti Zapadu. Ob podpori iz sosednje Kitajske, na katero Laos meji, ter komunističnega Severnega Vietnama, se je v Laosu razvilo v na Kitajsko meječem predelu močno komunistično uporniško gibanje, ki sedaj vedno bolj dviga greben. Vse kaže, da bo tudi Laos vključen v čez ves svet raztegnjeno mrežo krajevnih bojišč hladne vojne.

Nemiri v Belgiji

V Evropi pa prizadeva največ skrbi Zapadu Belgija, kjer so v božičnem tednu izbruhili hudi nemiri s stavkami in krvavimi demonstracijami. Poslednji povod za nemire je bil takozvani »okvirni zakon«, ki ga je bila izdelala krščansko-demokratska

vlada predsednika Eyskensa, da ozdravi belgijsko gospodarsko bolezen, ki ima dva vzroka: Kongo in premog.

Zaradi izgube bogate kolonije v Afriki je morala matična država izvesti vrsto omejitev v državi, kajti usahnil je vir bogastva, ki je v obliki rudnin in dohodkov iz industrijskih naložb prihajal iz Konga. Po proglasitvi neodvisnosti Konga, katerega je bila belgijska vlada vprav pod pritiskom socialistične opozicije preuranjeno izročila v roke neodgovornemu Lumumbi, bivšemu zamorskemu poštnemu slu, ki se je že pred leti moral zagovarjati zaradi poverbe zaupanega mu poštnega denarja, se je Belgija šele počasi zavedla, kaj je tako lahko komiselno zapravila.

Belgija spada med evropske države z največjimi premogovnimi ležišči. Toda kvaliteta večine belgijskega premoga je slaba in naprave v premogovnikih so zastarele. Premogovne družbe so že dalj časa računale s tem, da bo delo v mnogih rudnikih itak treba ustaviti, deloma zaradi slabe donosnosti premoga, deloma pa tudi zaradi tega, ker premog kot vir energije, danes vedno bolj izpodrivata petrolej in zemeljski plin, ki sta cenejša. Opustitev rudnikov pa pomeni vsaj začasno brezposelnost rudarjev, dokler ne bi bila z novimi investicijami ustvarjena nova delovna me-

sta. Eyskensova vlada je zato nameravala z novim zakonom uvesti »režim varčevanja« ter je hotela ostro skrčiti državne izdatke, med njimi tudi one za socialne namene, ter znatno povišati davke, da tako zbere potrebni denar za nove investicije.

Socialisti so se temu uprli, ne meneč se za resnične potrebe države, ker računajo, da si bodo s tem pridobili simpatije volilnih množic. Stavke so se sprevrgle v demonstracije in demonstracije v krvave spopade s policijo. Nemiri so odprli zopet staro belgijsko rano, nasprotje med Valonci in Flamci, obema narodoma, ki bivata v skupni državi.

Mladi belgijski kralj Baudoin (izg. Bodoan), ki se je šele pred tedni poročil z zalo špansko aristokratino Fabiolo y Mora, je svoje medene tedne nemudoma prekinil ter se iz sončne Španije vrnil v megleni Bruselj, kjer so ga sprejeli vzkliki razkačenih demonstrantov »Živijo republika!«

Položaj je vsekakor zelo resen, kajti Belgija je veljala doslej za enega izmed evropskih stebrov Atlantskega pakta. Kralj je klical parlament, ki bo v teh dneh skušal premostiti nevarno razpoko, ki je nastala v belgijskem političnem ustroju.

Tako smo novo leto začeli z nemiri, ki razgaljajo socialne napetosti, na različnih krajevnih bojiščih pa še divja »hladna vojna«, kljub lepim novoletnim voščilom in izjavam pripravljenosti za razorožitev, tako na Vzhodu kot na Zapadu, ki se, do zob oborožena oba, pazno in nezaupljivo motrita.

. . . in pri nas v Avstriji

Tudi topot je bilo staro leto pokopano pri dobro obloženih mizah, ob pokajočih steklenicah sekta pri »boljših« ljudeh, pri skromnejših pa ob vinu in pivu, v znamenju splošnega »zmernega avstrijskega blagostanja«, kot je označil kancler Raab naše gospodarsko stanje. Nagrobne govore, ki so bili spravljeni in previdno optimistični, so oskrbeli veljaki obeh koalicijskih strank. Vzrokov za zadovoljstvo res ni manjkalo. Kljub nenehnim manjšim koalicijskim sporom med letom je na pozibavajočih valovih različnih mnenj vladna barka še kolikor toliko varno plula in po vseh viharjih vselej našla pristan v zatišju koalicijskega kompromisa.

Povišanja, dvomljiva darila koalicije

Tako zvezni kancler Raab kot podkancler dr. Pittnermann sta avstrijskemu ljudstvu želela še eno leto »zmernega blagostanja«, vendar pa spravljeni govori in poki steklenic penečega vina niso mogli prevzeti stvarnosti vedno rastočih cen. Poslednjič so na Silvestrovo 1960 šampanjske steklenice pokale sorazmerno poceni, kajti od prvega januarja 1961 je bil luksuzni davek na peneča vina povišan.

Vendar to še ne bi bilo tako hudo, kajti ta vina si more privoščiti le majhen del prebivalstva in marsikateri »neobčutljivi« jezik jih sploh ne razlikuje — od skisanega mošta. Pač stvar okusa.

Toda kdor je novo leto praznoval kje zunaj svojega običajnega bivališča in se je potem — morda še z »mačkom« — vračal na delo v novem letu, je na železnici ali v avtobusu okusil prvo koalicijsko »darilo novega leta«, namreč 25-odstotno povišanje voznin. To pa prizadene najširše sloje prebivalstva. Kot nekako mazilo za to bolečino pa so železnice odpravile omejitve za povratne voznice, ki jih bo odslej moč kupiti po znižani ceni tudi za razdalje preko 250 km.

Za železnicami še tobak, bencin in kruh . . .

Seznam poviškov pa s tem še zdaleka ni končan. Plavi dim kadilcev bo postal še dražji, posebno za kadilce cenejših sort, kot so zelo priljubljene »drajarc« (Austria 3), katerih cena je poskočila od 18 grošev kar na 25 grošev. Nespremenjena pa je ostala cena »cvajarc« (Austria 2) in »Smart«, ki oboje veljajo za nekoliko bolj gosposke. Udarac za skromne kadilce je tudi ukinitve prodaje »odprtih« cigaret. Odslej bo moč kupiti samo cele zavojčke. Tudi voznja z avtomobili bo dražja, kajti normalni bencin bo stal odslej po litru 2.30 šil., dizelovo olje pa tudi 2.30 šil.

In krona vsega, povišana je bila cena kruha, ker so bile za 14 odst. povišane plače pekarniških delavcev. Cena kruha je bila od 4.— šil. za kilogram povišana na 4.10 šil., pecivo pa od 45 na 50 grošev. Skupno bodo avstrijski kruhojedci morali v novem letu plačati za vsakdanji kruh 300 milijonov šil. so izračunali. Tudi tožarjenje

bo zaradi povišanja sodnih pristojbin dražje in morda bo to marsikoga napotilo k temu, da ne bo iskal tako podražene pravice pri sodiščih, ampak bo raje svoje spore uredil brez advokatov in sodnije s prijateljsko poravnavo.

S prvim januarjem so stopale v veljavo tudi povišane socialne dajatve, ki prizadevajo tako delavce in nameščence kot gospodarje.

Ta povišanja cen bodo praktično izenčila povišanja plač in dodatnih prejemkov. Tako so bile povišane — kot smo že svojčas poročali, — rente in postopoma bo uvedena tudi 14. renta. Letos bodo rentniki dobili izplačano eno tretjino, do leta 1962 pa celotno rento. Predvideno je tudi povišanje začetnih plač državnih nameščenec. To povišanje je morala državna uprava uvesti, ker zaradi nizkih plač mladi ljudje niso hoteli več v državno službo, ampak so si vsi raje iskali namestitev v bolj plačanih privatnih službah, posebno v industriji. Tako bo začetna plača pisarniških moči povišana od 1060.— šil na 1360.— šil., za maturante od 1390.— na 1865.— šil., za akademike pa od 1900.— na 2500.— šil. Otroške doklade bodo odslej izplačevali 14 krat na leto in uvedeno je bilo še nekaj drugih izboljšav.

Komplicirani kompromisi, enostavno povedani; gredo na račun davkoplačevalcev

Kot je bilo pričakovati, se je tudi spor zaradi med plač med obema koalicijskima strankama končal s kompromisom, seveda na račun davkoplačevalcev in potrošnikov, ki jim država to, kar jim je bila z eno roko dala v obliki raznih povišanj, z drugo roko pobere v obliki povišanih taks, pristojbin, davkov in dajatev.

Kljub obojestranskemu zunanemu zadovoljstvu nad tem novim kompromisnim novorojencem pa nobeden nima pri tem prav čiste vesti in skuša zvrniti krivdo na — babico, ki mu je pomagala priti na svet, namreč na koalicijski odbor, ki bi ga bilo treba reformirati. Ta odbor namreč danes v Avstriji dejansko gospodari, kajti vlada je praktično le izvrševalec sklepov tega odbora, v katerem sedijo predstavniki obeh vladnih strank. Obe stranki se namreč pri sebi zavedata, da ta gospodarski kurz ni zdrav in v nasprotju s priznanimi načeli gospodarstva. V časih konjunktare, kot so danes, bi moralo državno gospodarsko vodstvo gledati na to, da vodi »anticiklično« politiko, ali preprosto povedano, da poskuša v sedanjih dobi blagostanja nekaj prihraniti za slabe čase, podobno kot nas uči svetopisemska zgodba o sedmih suhih in sedmih tolstih letih, ki so si v Egiptu sledila in kjer je modri egiptovski Jožef preprečil lakoto in stisko tako, da je v dobrih letih dal napolniti kašče za slabe čase. To je bistvo teorije o gospodarskih ciklih in načela anticiklične politike. Na svetu pač ni nič novega, ljudje so si izmislili samo nove besede. Pa da se povrtno nazaj k našemu avstrijskemu gospodarstvu: V ča-

sih blagostanja pri nas — namesto da bi štedili za slabe čase — živimo preko svojih razmer, to je državni proračun predvideva primanjkljaj, ki ga bo treba s posojili izpopolniti. Do tega je prišlo zaradi tega, ker obe stranki vodita ne »anticiklično« ampak »licitacijsko« politiko, to je da vsaka obljublja več kot ve, da more dati. Obljublja pa seveda ne iz svojega, temveč iz državne blagajne, na koncu koncev iz ljudskih žepov. To počenjata zato, ker sta obe stranki enako močni in vsaka upa, da bo s kakim — na koncu koncev navideznim — »priboljškom« pridobila zase volilce in pri bližajočih se novih volitvah za državni zbor dosegla še nekaj tisoč glasov, ki ji manjkajo za tako večino, da bi mogla sama prevzeti vlado.

Kam vse to vodi, bomo pa videli — in na lastni koži doživljali.

SLOVENC

doma in po svetu

Ameriško priznanje Slovencev

Na seji mestnega sveta v Chicagu, je Richard J. Daley, župan tega ameriškega velemesta, ki šteje 3 in pol milijona prebivalcev, proglasil 6. november za vsakoletni »Slovenski dan v Chicagu«. Na ta dan je namreč v letu 1960 bila proslava 10-letnice slovenskih radijskih oddaj v Chicagu, ki jih je leta 1950, takoj po svojem prihodu v Združene države, začel podjetni in priljubljeni štajerski rojak dr. Ludovik Leskovar. Uradna obrazložitve čikaških mestnih očetov pravi, da je to edinstveno priznanje in obliki vsakoletnega slovenskega dne podelil našim ondodnim rojakom zato, »ker so tisoči Amerikancev slovenskega porekla, ki že rodove živijo v tem mestu, mnogo doprinesli k rasti in razvoju Chicaga; ker so čikaški Slovenci ustanovili in sodelavni v stotinah verskih, dobrodelnih, bratskih in domoljubnih organizacijah in ker so doprinesli svoj delež k ameriški kulturi.«

Proslave v spomin dr. Antonu Korošču

Ob 20. obletnici smrti pokojnega dr. Antona Korošca, nepozabnega voditelja slovenskega naroda, so slovenske skupine v Argentini priredile vrsto proslav v spomin na tega velikega slovenskega moža. Proslave so bile v Slovenski hiši v Buenos Airesu, v Institutu Don Bosco v Ramos Mejiji, v San Justu, v Moronu Castellarju, v San Matrinu, Carapachayu, v Slovenski vasi v Lanusu v Miramaru in v Mandozi. Povsod so bile maše zadušnice in skrbno pripravljene ter pestre akademije, ki se jih je skupno udeležilo nad 2000 oseb.

Politično gibanje tržaških Slovencev

V nedeljo 18. decembra je bil v Trstu občni zbor Slovenske demokratske zveze v Trstu, politične predstavniške organizacije tržaških Slovencev.

Odbor je podal poročilo o vsestranskem in prizadevnem delu Zveze v minulem poslovnem letu za pravice slovenske manjšine v Italiji. Tudi pri političnih volitvah so svobodoljubni Slovenci v Trstu mogli ohraniti svoje pozicije. Pač pa jih je s smrtjo dosedanjega predsednika in zaslužnega narodnega borca, odvetnika dr. Josipa Agneletta, bila zadela težka izguba.

Pri volitvah je bil izvoljen nov odbor, ki mu načeluje sin pokojnika, odvetnik dr. Branko Agneletto. V svojem nastopnem govoru je poudaril, da si bo tudi novi odbor prizadeval združiti vse zdrave slovenske sile in nadaljeval borbo za narodne pravice proti italijanskim narodnostnim mestopretnem in za demokracijo, katere največji sovražnik je komunizem. Dejal je: »Naša slovenska manjšina trdno vztraja na dosednji slovenski liniji in naša skrb mora biti, da si zgradimo svojo pristno slovensko hišo.«

Rilkejev »Kornet« v slovenščini

Pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani je izšla pesnitev Rainerja M. Rilkeja »Pesem o ljubezni in smrti korneta Kristofa Rilkeja«, eno izmed najlepših del tega nemškega simbolističnega pesnika, čigar ustvaritve pa preveča duh, ki je v marsičem blizu slovanski in slovenski duševnosti, tako da ga mnogi upravičeno stavljajo v sorodstvo z našim Cankarjem. Prevod je zelo skrbno opravil Fran Albreht.

Nova visoka šola v Ljubljani

Z zakonom o reformi visokošolskega študija je bila že obstoječa Akademija za igralno umetnost v Ljubljani razširjena v visokošolsko ustanovo, ki bo vzgajala strokovni naraščaj tudi za filmsko umetnost, radio in televizijo. Učni načrt omenjene ustanove bo ustrezno spremenjen. Posebna študijska komisija je že na delu, da v stiku z drugimi akademijami in fakultetami, filmskimi podjetji, gledališči ter z radijsko-televizijsko postajo v Ljubljani izdela odgovarjajoče predloge.

Koroška med dvema narodoma

Dunajska revija „Die Furche“ znova posveča v rubriki „Offenes Wort“ obsežen prostor vprašanju koroških Slovencev. Objavlja tri prispevke, ki zaslužijo, da zanje zvedo tudi naši bralci. Medita še dva glasova iz Koroške. Vsi sestavki, ki jim je skupna dobra volja, pa kažejo kako težak je zapleten je položaj na Koroškem.

Dunajska „Furche“

Obžalovanja vredno je, da sta na spravljive besede slovenskega študenta iz Koroške (v št. 44) dva bralca odgovorila v povsem drugačnem duhu. (V št. 49.) Dr. Einspielerju, ki piše, da »tega praznika (10. oktobra, op. ur.) tako dolgo ne bo moč obhajati v »bratskem duhu«, dokler ne bodo Slovenci priznali rezultatov 10. oktobra kot demokratične odločitve in se pri tem sklicuje na neko slovensko brošuro iz leta 1950, je treba odvrniti:

1. da se je za 59-odstotno večino, ki se je 10. oktobra 1920 izrekla za nedeljeno Koroško v okviru Avstrije, treba zahvaliti zadržanju številnih Slovencev (Windische) v prid Avstrije;

2. da je navedeno brošuro izdala titovska skupina koroških Slovencev, ki se po pristopu Jugoslavije k državni pogodbi iz leta 1955 danes — kot tudi močnejša katoliška skupina — priznavajo k demokratični republiki Avstriji;

3. zares patriotska in tudi krščanska naloga avstrijskega večinskega naroda na Koroškem bi bila, slovensko manjšino s pomočjo velikodušnega pospeševanja in pristne enakopravnosti slovenskega jezika, ki je imel na Koroškem domovinsko pravico še pred našim bajuvarskim, v celoti in na pošten način sprijazniti s pripadnostjo v avstrijskem državnem sklopu ter tako vnaprej izključiti vsakršno bodočo razpravo o mejah; to je pa moč doseči ob odpovedi vsakršnemu onečašujočemu »ugotavljanju manjšine« in šarjenju nemško-nacionalnih društev.

4. Avstrijci bomo imeli pravico vsakoletne italijanske spominske proslave pred »spomenikom zmage« v Boznu grajati kot šovinistične le, ako se bomo — kot je predlagal dne 13. februarja 1947 takratni delni glavar Piesch — tudi mi odpovedali oktobrskim proslavam, ki »zgolj odpirajo stare rane« ali pa — kot je pozval že »socialnodemokratiški Arbeiterwille« z dne 9. oktobra 1924 — jih slavili kot praznike avstrijsko-slovenskega bratstva.

5. Velikodušna novoavstrijska narodnostna (manjšinska) politika bi predstavljala koristnejšo »nego staroavstrijske tradicije« in tudi učinkovitejšo oporo v našem pravnem sporu zaradi Južne Tirolske, kot zgolj teoretično sklicevanje na podomavsko monarhijo, na »evropsko zedinjenje« in posredniško vlogo med narodi, ki pripada naši domovini.

Veseli smo se, da smemo imeti v okviru naših meja tudi drugojezične narodnostne skupine, ne glejmo oholo na njihove jezike in njihova spoštljiva narodnostna izročila, temveč glejmo v teh naših sodržavljanih, katerih državljanska zvestoba pra-

viloma zdaleka prekaša ono večnih nemško-nacionalnih kalilcev miru, mostove k našim sosedom, s katerimi nas kljub državnim in svetovnonazornim razlikam še vedno povezujejo bogata skupna zgodovina in naši kulturni nazor!

Dr. Erich Körner, Dunaj

Z velikim zanimanjem sem prebral načelni sestavek pod naslovom »Deutsch und slowenisch«. Uporabljam to priložnost, da kot koroški Slovenec izrazim iskreno zahvalo reviji »Furche« in univ. prof. Dr. Memminger-Lerchenthalu.

Da bi to pristno avstrijsko stališče postalo tudi temeljno stališče naših nemško-govorečih bratov, ni samo moja osebna želja, temveč brez dvoma tudi želja celotnega slovenskega ljudstva na Južnem Koroškem in poleg tega prav gotovo tudi zapoved božičnega časa: zapoved miru med narodi.

J. F. Bister, stud. phil., Dunaj.

Oba poslednja glasova z Koroške v »Furche« št. 49/1960 ne smeta ostati brez odgovora. Prvi izjavlja, da proslava koroškega plebiscita tako dolgo ne bo moč obhajati v duhu bratstva, dokler ne bodo Slovenci priznali rezultatov ljudskega glasovanja kot demokratično rešitev. V dokaz, da temu ni tako, navaja neko pred 10 leti izšlo brošuro. Ali je taka 10 let stara brošura še res zadosten razlog za dvome glede bratskega duha »Slovencev«? — Pred ne-

W. Berg: Podjunska domačija v zimski noči

davnim je bila vprav na Koroškem predobro znana narviška spominska slovesnost, vendar zaradi tega nikomur ne prihaja na misel, proglašati »Korošce« kot nacional-socialistične pangermaniste. Taka posploševanja gredo odločno predaleč.

Drugemu glasu, ki najprej označuje vindišarsko govorico kot poseben jezik, potem pa sam priznava, da je zgolj narečje slovenskega knjižnega jezika, a da baje tega knjižnega jezika slovenski kmetje ne razumejo, bi pa odgovoril:

Radijska postaja v Celovcu oddaja vsak

dan v slovenskem jeziku, za koroške Slovence izhajata v Celovcu časnika »Slovenski vestnik« in »Naš tednik-Kronika«, nadalje cerkveni list »Nedelja« in katoliška revija »Vera in dom.« Vse te liste, kot tudi molitvenike, čitajo Slovenci, ki bi naj baje razumeli samo narečje in ne pa njihovega lastnega knjižnega jezika, v katerem se tudi pridiguje, — to vendar ni mogoče!

Če bi pa to v posameznih primerih vendarle držalo — pa ne drži — bi odgovornost za to zadela zgolj prejšnjo avstrijsko upravo, ki bi ne bila izpolnila v potrebni meri svoje, sedaj tudi v državni pogodbi zadržane dolžnosti, da v šolah zagotovi Slovincem ustrezen pouk v njihovem materinem jeziku.

Dr. Kurt Zerdik, Dunaj.

Glas iz Gur

Slovenska mati iz Gur nam piše:

Danes je sveti božični dan. Nastopil je v dnev svojih krasoti. Nisem mogla k polnočnici, pa sem sedela doma pri radijskem aparatu, do pol dveh zjutraj. Zelo me je razveselilo, ko sem slišala, kako so po vsem svetu tako lepo počastili našega Stvarnika. Solze so mi zalile oči pri pridigah. Seve so bile vse nemške; pa tudi nemško rad poslušam, če je lepo. Moje veselje bi pa bilo še večje, če bi čula tudi kaj slovenskega.

Ko bi bili ljudje takšni, kot so govorili ti gospodje v radiu, bi bilo vse drugače na svetu. Gotovo bi bil mir v družinah, med narodi in med državami. Tako pa je sovražstvo in prepir povsod. Koliko nesoglasja vidim tudi tu okrog med svojimi! Kako žalostno je to!

Ker imam ravno čas, pa napišem še nekaj novic. Pred kratkim smo imeli pri nas sv. misijon. V terek je bil nauk za žene in šla sem tudi jaz, čeravno zelo težko. Pa rečejo gospod: Če je katera med vami, ki slovensko ne zna, naj dvigne roko.

Nato so isto vprašanje ponovili dvakrat še po nemško. Bilo nas je 180 žena. Pa glejte! Niti ene ni bilo med nami. Pa sem si mislila svoje, kajti vedela sem, da jih je bilo nekaj med nami, ki jim slovenščina ne ugaja in bi najraje imele vse nemško. Vendar jih je bilo sram, dvigniti roko, ker se vse med seboj poznamo.

Ko pa je bil nauk za fante, so spet ponovili isto vprašanje. Pa glejte: Eden le vzdigne roko, sin slovenskega očeta in matere. Pa vsi drugi v smeh, fanta je polila dečica, da je bil kot rak. V zadregi je zlomudral: »A' piss'l kan' i wohl«. Ta fant drugače govori nemško, kamor pride. Njegov sorodnik iste baže je tudi pobiral podpise proti župniku. Hvalil se je: »Če jih dobim 20, pa bo šou.« Toda ni jih dobil.

Na svetu je pač dosti vrst ljudi. So tudi taki, ki so proti slovenščini in v cerkvi hočejo vse nemško, večina izmed njih pa bolj malo zahaja v cerkev in cerkvenega davka tudi nočejo plačevati. Ne moreš drugega, kot da maješ z glavo in moliš zanje.

10. oktober mladega koroškega Slovenca

Z nekim veseljem sem tisto jutro sedel v vlak. Nikoli še nisem bil zraven, danes bom prvič od blizu videl, kako znata dva naroda praznovati skupen praznik. Poglej, ves teden je deževalo. Danes pa je tako lep dan. Pač zato, ker si bosta dva naroda podala roke, si pogledala v oči in si rekla: Brat, kako je kaj, ti?

V Celovcu me je objelo nenavadno življenje. Kolodvor je bil kakor spremenjen. Z nekim ponosom, da sem Slovenec, in s prazničnim srcem se pomešam v množico, ki raste kakor kvas. Kmalu ni več mogoče se premakniti.

Skozi ljudi šinejo valovi pregibanja in stezanja vratov.

Pridejo.

Sprevod je veličasten.

(Dalje na 4. str.)

FRAN ERJAVEC:

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Poročila teh ovaduhov je zbiral v Gradcu bivajoči špijon Hannappel in jih pošiljal potem dunajskemu policijskemu ravnatelju. Večina teh poročil je šla preko celjskega kresijskega glavarja. Posebno budno so ti ovaduh nadzorovali delovanje frimasonskih lož in iz Ljubljane je bil poslan dne 14. I. 1813 preko Celja v Gradec tudi seznam njenih članov, dne 24. VII. pa potem še dodatni seznam. Po odhodu Francozov so avstrijske oblasti začele seveda nemudoma s preganjanji tudi vseh ilirskih ovadencev, o čemer bom pa govoril še pozneje.

Ako bi hoteli za dobe Ilirije na kratko posneti položaj tistih Slovencev, ki so ostali še nadalje pod avstrijsko oblastjo, torej tudi na Spodnjem Koroškem, bi mogli reči, da je bil ta gospodarsko izredno slab, mnogo slabši nego Ilirije, da se ni storilo tu za kmečke podložnike prav nič in da je še nadalje vprav cvetel predvsem reakcionarni policijski in ovaduški sistem; pač pa storil pod vplivom Ilirije krepke korake naprej slovenski preporod; zato je bila sedaj tudi Avstrija prisiljena, da je začela v večji meri upoštevati slovenščino v šolah.

V teh letih sta se razvili tudi med avstrijskimi Slovenci dve močni preporodni središči, namreč v Celovcu z Jarnikom na čelu in v Gradcu s Primcem, ki sta — tesno naslonjena na Ljubljano — tudi intenzivno sodelovali. Toda tudi o tem bom podrobneje govoril še pozneje.

XI.

NAPOLÉONOV PADEC IN ODHOD FRANCOZOV IZ SLOVENSKEGA DEŽEL

Tako lahkomiselno izzvana vojna I. 1809 se je torej končala za Avstrijo s pravo katastrofo: izgubila je tret-

jino svojega ozemlja, bila je do dna gospodarsko izčrpana in prenehala je obstajati kot velesila ter še predstavljati za Napoleona kakršno koli resno neposredno nevarnost.

Za nas Slovence je bil schönbrunski mir z dne 14. X. 1809 najdaljnosežnega pomena seveda zaradi »Ilirskih provinc«, ki jih je ustvaril, a z evropskega političnega vidika je pomenjal skoro nekaj mejnik, ker je odprl med Francijo in Rusijo očiten prepad, ki se je potem v naslednjih letih samo še poglobljal in končno celo pogoltnil Napoleona. Car Aleksander namreč v tej vojni Napoleonu ni nudil tiste pomoči, ki jo je bil ta od njega pričakoval kot zaveznika, zaradi česar ga potem seveda tudi Napoleon ni nagradil tako, kot je car upal. Aleksander I. je ob tej priliki nekako prelomil z Napoleonom, ki je pa še vedno računal z ruskim zavezništvom. Toda dogodki, ki so kmalu sledili, so ustvarili pravo odkrito medsebojno sovraštvo.

Napoleonu in njegovi okolici je že več let povzročalo resne brige vprašanje prestolonasledstva. Ker mu njegova nezvesta žena Jožefina ni rodila sina, se je po tej vojni dokončno odločil, da reši to vprašanje na ta način, da se loči od nje in si najde novo ženo na kakem uglednem evropskem dvoru, katera bi mu prinesla tudi primerne politične koristi. Mislil je že dlje časa predvsem na carjevo sestro, šestnajstletno Katarino in, čim se je po tej vojni vrnil v Pariz, je takoj naročil svojemu poslaniku v Petrogradu, da uradno zaprosi za njeno roko. Car spričo tedanjih svojih odnosov do Napoleona na tako zvezo sploh ni niti mislil, vendar je hotel izrabiti priliko na ta način, da bi odgovor zavlekel, poprej pa izvabil iz Napoleona dokončno »rešitev« poljskega vprašanja tako, da bi si vključil vso Poljsko, obenem pa poljsko ime kratko in malo izbrisal z zemljevida. Francoski poslanik je s carjem že pripravil primerno pogodbo, to-

da Napoleon je pravočasno spregledal carjevo zvijačo in je tudi on odložil potrditev pogodbe glede Poljske. To je storil tem laže, ker je imel medtem na razpolago že enakovredno nadomestilo (t. j. nevesto) na — avstrijskem dvoru.

Kakor že vemo, je moral avstrijski zunanji minister Stadion, ki je tako lahkomiselno izzval vojno, takoj po sklenitvi schönbrunškega miru odstopiti in nasledil ga je dotodanji avstrijski poslanik v Parizu, grof K. L. Metternich, ki je potem skoro štirideset let vodil vso avstrijsko politiko. On je bil lep šestintridesletni aristokrat, doma iz Porenja, široke svetovljanske izobrazbe, Kaunitzov zet, izrednih sposobnosti in že z bogatimi diplomatičnimi skušnjami, razuzdan ženskar in prepričan pristaš prosvetlenskega vladarskega absolutizma ter je mrzil Francijo, njeno recolucijo in Napoleona. Bil je hladnokrven spletkar in računar brez vsakih nprstvenih pomislekov, kateremu je šlo le za to, da dane položaje čim uspešneje izkoristi za svojega cesarja, Avstrijo in za zadovoljitev svoje lastne oblastiželjnosti ter častihlepnosti. On je bistro in hitro uganil, da si išče Napoleon novo ženo in da je naletelo njegovo snubljenje na carskem dvoru na hladen sprejem. Glede na to je že med francoskimi pogajanjmi na petrogradskem dvoru spretno sprožil v Parizu misel, naj bi Napoleon zaprosil za roko avstrijske cesarične Marije Luize, ker je upal s tako zvezo pridobiti Avstriji mogočnega zaščitnika, omiliti trde pogoje schönbrunškega miru in dokončno razbiti francosko-rusko prijateljstvo. Kako je Metternich potem to izvedel, sem povedal že spredaj. Ženitev z Marijo Luizo, žensko brez čustva in iskrenosti, kakor ogromna večina Habsburžanov sploh, je bila z vso naglico izvršena že spomladi I. 1810 in leto dni zatem (20. III. 1811) se mu je rodil tako željno pričakovani prestolonaslednik, ki je dobil takoj naslov rimskega kralja.

(Nadaljevanje)

10. oktober...

(Nadaljevanje s 3. strani)

Tri ure se zdi, da roma mimo človeka vsa Koroška. Doline, hribi, lesovi, cele vasi, reke, jezera, mostovi, polja, človek, zgodovina... Tri ure stojim na prstih, zrem v sprevod in požiram čudo današnjega dne. Tri ure čakam, da bi videl, kar so rekli doma, kako se hosta dva naroda srečala na cesti. Tri ure čakam in ko je vse mimo, tedaj verjamem, da Slovencev ni zraven, tedaj vem, da je prepozno. Jaz pa sem mislil, da je deseti oktober praznik vseh Avstrijcev.

Slovenec išče Slovenca in ga ne more najti. Slovencev ni več. In naenkrat čutim, da sem neznanjsko sam v tej množici, da sem tujec; jaz pa sem mislil... Srečam prijatelja v množici, sam je, gleda v tla; pozdravlja se, povesiva glavi in greva drug mimo drugega, vsak svojo pot. Veva, da si danes nimava ničesar povedati. Oba veva, da naju ni več. Kupil sem si bil plaketo. Mislil sem, da je plaketa znamenje prijateljstva, ker jo bomo nosili vsi. Zakaj mi je zdaj? Spustim jo na tla, še malo postanem ob njej in grem dalje...

Nekdo praznuje zmago nad nami...
Zdaj šele vidim: zastave, zastave, zastave... tako kot nekdanj: parade, parade, parade, in spet parade...

Zdaj šele zapazim puške v izložbah in zraven slika in napis „Kärnten ungeteilt“. Torej še vedno puške! Po štiridesetih letih, še vedno samo smrt, smrt, smrt... Ali pa pomenijo puške v oknih spravo, prijateljstvo? Mogoče. Danes je mogoče, da vse vse pomeni. Vsem, da Nemci nikdar ne bodo pripravljeni dati drugemu, kar mu gre.

10. oktober 1960. Zdaj bo treba zapisati takole: Cela Koroška je zaživela, znova zadihala, vstala — da bi znova zasovražila.

Vrnil sem se domov — z bridkim občutkom v prsih, da sem doživel košček zgodovine koroških Slovencev.

(Iz „Mladja“, literarnega glasila mladih, Celovec 1961.)

ROZEK

(Poroka in pogreb)

Na god sv. Štefana sta v rožški farni cerkvi prešla zakrament sv. zakona: Siegfried Stroj, mizar iz Sreji pri St. Jakobu in Pavla Rasinger iz Puhma pri Rožku. Nekaj časa že sta bila v Švici v službi, a za letošnji božič sta prišla domov, da v domačem kraju skleneta življenjsko zvezo in omogočita tudi svojim sorodnikom in prijateljem, obhajati z njima veselo svetbo, ki je bila pri Primiku na Reki. — Želimo ji ma vse, kar je za človeško srečo potrebno.

Tudi smrt se je spet oglasila pri nas in sicer v Spodnjih Goričah, kjer je pobrala skoraj 87 let staro Marijo Vilčnik, roj. Valentinič. Po smrti svojega moža je bila nad 24 let vdova. Bila je vedno skromna in delavna, pa tudi globoko verna, tako, da je mogla vdano prenašati vse preizkušnje. Imela je številne otroke, ki jih je z besedo in zgledom učila. Da je ljubila cerkev, je razvidno že iz tega, da je v visoki starosti še hodila na Hum k sv. maši. Na božični praznik popoldne smo jo na farnem pokopališču položili k zaslužnemu počitku. Bog ji bodi obilen plačnik za vse dobro, kar je v svojem življenju storila.

RINKOLE

(Huda nesreča v Hribernikovi družini)

Posestnik Jožef Planinšek se je bil peljal z motornim kolesom svoji ženi nasproti na železniško postajo k vlakcu, ki prihaja zvečer ob 7. uri iz Celovca. Na cesti skozi Dobravo mu pa tik pred vozilom pridrvi preko ceste srna, tako da se vozač živali ni več mogel izogniti. Pri nesrečnem padcu je Planinšek zadobil tako težke poškodbe, da so ga morali prepeljati v bolnico v Celovec, kjer sedaj leži. Želimo in upamo, da se bo zdravnikom posrečilo, ga ozdravljenega vrniti družini.

METLOVA

(Požar)

Požar je uničil Beclovo gospodarsko poslopje z vsemi stroji in z vso letos pridelano krmo. Poslopje je bilo šele 40 let staro. Ogenj je povzročil kratak stik pri elektriki. Posestnik upa, da bo ob pomoči vaščanov mogel v novem letu postaviti novo gospodarsko poslopje.

Smrt pa našo vas kar naprej obiskuje. Lubas Lipš je moral mnogo pretrpeti, preden ga je smrt odrešila. Že pred časom ga je bila zadela kap, ki mu je vzela vid. — Druga žrtev smrtnih kosev v našem kraju je bila Marija Pušnik, pd. Ogradnikova mama, ki je morala zapustiti ta svet stara šele 50 let. Moža ji je bila vzela zadnja vojna, iz katere se ni več vrnil. Sama je morala s 3 otroki skrbeti za kmetijo. Imela je straš-

Pri nas na Koroškem

no bolezen raka in je morala zelo hudo trpeti, dokler ni smrt končala njenega življenja in trpljenja. Tretja žrtev smrti pa je bila Mežnarjeva mati, ki je lepo tiho in mirno v Bogu zaspala. V tednu pred Božičem smo pokopali Franca Milača. Vsi so pred smrtjo prejeli sv. zakramente in tako dobro pripravljeni odšli v večnost. Želimo jim večni pokoj!

G. Štefci je odprl novo trgovino v lastni hiši blizu železniške postaje. Dobili smo v vas tudi mesarijo: g. Marin iz Sinče vesi bo imel pri nas podružnico, ki bo odprta vsako sredo in soboto od 8. do 12. ure dopoldne, kako je razvidno tudi iz plakatov.

Strpinska reka zdaj spet teče po našem grabnu kot pred 100 leti. Strpincem je napravila veliko škodo, uničila jim je kar cele parcele gozda in mnogo travnikov. Koliko truda so imeli šmihelski in globaški župani, preden so dosegli izvršitev prepotrebne regulacije!

ST. JANŽ V ROŽU

Že pred štirimi tedni se je pri nas zgodila nesreča, ki je hudo prizadela Slamnjakovo družino. Ko so se otroci vračali iz šole domov, je močno deževalo. Otroci so opazovali, kako se preliva voda po cestnem jarku, medtem pa je privozil mimo nek osebni avto. V zadnjem hipu hočejo otroci prekoračiti cesto, pri čemer je zadelo Slamnjakovega Hanzija in ga vrglo nekaj metrov proč od avta. Obležal je nezavesten na cesti, na glavi pa je dobil težke poškodbe. Ostali otroci so bili nepoškodovani.

Sedemletni Hanzij, ki je bil svojim staršem v veliko veselje, je še vedno v celovški bolnišnici. Poškodbe na glavi so bile tako hude, da je zdravnik šele pred nekaj dnevi mogel zagotoviti, da je otrok izven življenjske nevarnosti, dasiravno še ni pri polni zavesti. V teh tednih je Hanzijevo življenje bilo v veliki nevarnosti, pa tudi sicer je obstajala nevarnost, da bi poškodba pustila večje posledice. Z zadnjimi zdravnikovimi zagotovili je ta strah, ki je tako mučil starše, odстранjen, čeravno je pričakovati, da bo do popolnega ozdravljenja potrebno še dolgo časa. Želimo Slamnjakovi družini, da kmalu dobijo svojega pridnega Hanzija domov zdravega!

Ko že poročamo iz St. Janža, naj še dodamo poročilo o ljudskem gibanju v preteklem letu. Na novega leta dan smo slišali pri sv. maši, da je bilo v naši mali fari, ki šteje nekaj nad 500 duš, 12 rojenih, med katerimi prevladujejo deklice. V zakonski stan je stopilo pet parov, a g. župnik so ob tem poročilu pridejali, da jih je še nekaj v fari, ki naj kar pohitijo, da jih mlajši ne bodo osramotili. Tudi božja dekla smrt je zahtevala štiri žrtve, med njimi mater zgoraj imenovane Slamnjakove družine, ki je kot vdova ob mnogih nesrečah z veliko požrtvovalnostjo gospodarila na domu, in Ano Stih, ki je bila dolga leta kuharica pri g. dr. Lučovniku in velika dobrotnica farne cerkve.

ŽIHPOLJE

(Farni obračun)

Ob prehodu iz starega v novo leto moramo poročati, kako smo gospodarili v minulem letu.

V minulem letu se je rodilo pri nas 18 otrok, in sicer 10 deklic in osem fantov. Med njimi je bilo 16 zakonskih, dva pa nezakonska. Umrlo je pa samo 5 župljanov, 3 moški in dve ženski. Se vidi, da je pri nas rod še zdrav in krepak ter da je številno otroških zibelk večje od mrtvaških rakev. Porok je bilo skupno 21, med temi je bilo 8 domačih parov, ostali pa od drugih krajev in dežel, od Borovelj, Sel, pa do Gradišanske, Štajerske in Nemčije so prihajali k nam, da sklenejo v naši lepi romarski cerkvi življenjsko zvezo. En domač par pa se je šel poročat drugam.

Sv. obhajil je bilo 7560, sprevidet je bilo treba iti sedemkrat.

Vihar, ki je pred kratkim divjal po naših krajih, je prizadejal na cerkvi, posebno pa na strehi, veliko škodo. Oba stolpa sta tudi poškodovana, na enem je celo križ odlomljen, oz. zvezda. Streha je že za silo

popravljen, ostala popravila bo pa moč izvesti šele spomladi. Vse skupaj bo stalo 8000 šil., če ne še več. Je pa težko, cerkev je velika, fara pa majhna. Vihar je naredil veliko škodo tudi v cerkvenem gozdu.

Hanzij in Vilma Lesjak sta se po novem letu preselila iz Žihpolj v Celovec. Bila je to zgledna krščanska družina. Težko ju bomo pogrešali.

ST. ŠTEFAN V ZILJSKI DOLINI

V preteklem letu 1960 je bilo v naši fari krščenih 21 otrok in 4 še v Beljaku, 12 fantov in 13 deklic.

Poročenih je bilo v domači župniji 5 parov.

Umrlo je 10 oseb in sicer 6 moških in 4 ženske. Povprečna starost je bila 72 let.

Birmanih je bilo 18 otrok in k prvemu svetemu obhajilu jih je pristopilo 25. Bog daj, da bi vsi rasti v milosti, pokorščini in pridnosti!

Hvala Bogu smo bili obvarovani ognja in drugih katastrof in nesreč. V farni cerkvi je bila na novo napeljana elektrika in strelovod, sedaj pa še čakamo na restavracijo cerkve, prezidavo mežnarije in popravilo župnišča.

BLAČE V ZILJSKI DOLINI

Naša fara ima samo eno vas in vendar šteje nad 500 duš. V zadnjem letu se je rodilo 8 otrok, od katerih sta dva že umrla. Življenjsko zvezo so sklenili doma 4 pari. V večnost je bilo poklicanih 6 oseb. V vojščake Kristusove potrjenih 24 otrok in prvo sveto obhajilo je sprejelo 12 otrok. Tako smo stopili v novo leto z zaupanjem v božjo Previdnost in s prošnjo za božje varstvo. Velike naloge nas čakajo, katere hočemo z molitvijo in žrtvijo rešiti. Farna cerkev je zelo potrebna popravila in tudi Marijino cerkev v Grabnu bo treba kmalu popraviti, da jo bo tako moč ohraniti našim potomcem.

Iz filmskega sveta

Schinderhannes

Tudi Bavarska je bila nekaj let pod Napoleonovo oblastjo. V tem času je v bližini Maiza delovala roparska tolpa, katero so zasledovali vladni organi. Bavarsko ljudstvo pa je podpiralo to roparsko družbo, ker je v njej našlo zaščito pred nasilnim plemstvom. Toda eden izmed tolpe je izdal svoje lastne tovariše in vsi so bili obsojeni na smrt in poslani pod giljotino.

To dogajanje je opisal v drami z gornjim naslovom pisatelj Zuckmayer. Režiser Helmut Käutner pa je spretno vse to dogajanje predelal za film. Dočim vsebuje igra v dramski obliki velike moralne in psihološke vrednote, je v filmski predelavi izgubila vso problematiko in psihološko vrednost. Režiser je sicer znal dejanju dati dober zunanji okvir, toda ideje drame ni znal ohraniti. Bavarsko problematiko tistega časa — osvobodilni boj in zaščito slabotnih — film popolnoma prezre in tako podaja film le še dogodivščine roparske tolpe. To prikazovanje življenja tolpe preide večkrat tudi v opolzkost in robotost, česar ne morejo zakriti niti razmeroma lepi pokrajinski motivi iz Porenja.

Iz teh razlogov je državna cenzura prepovedala obisk filma mladini, dočim ga ocenjuje katoliška komisija kot film, ki razočara, in odsvetuje tudi odraslim poset tega tako malo vrednega filma. Predvajali bodo ta film v Sinči vesi v tem tednu.

Filmski program

ZNANKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; II = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; III = za vse; IV = za odrasle in zrelejšo mladino; IVa = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

Bistrica v Rožu: Sobota in nedelja, 9. in 10. 1.: Die Trapp Familie in Amerika (III). — Doživljaji

Naše prireditve

ST. JANŽ V ROŽU

Farna mladina v St. Janžu priredi na praznik sv. Treh kraljev — 6. januarja 1961 božično igro:

»VRNITEV«

ob 7. uri pri Tišlerju v St. Janžu.

Ker je igra zelo pretresljiva, ste vabljeni, da se je udeležite!

ST. PRIMOŽ pri ST. VIDU v PODJUNI

Katoliško prosvetno društvo iz Globasnice priredi v petek, dne 6. januarja 1961, na praznik sv. Treh kraljev, igro

»TESTAMENT«,

pri Voglu. — Začetek ob pol 3. uri popoldne.

GLOBASNICA

Katoliško prosvetno društvo priredi v petek, dne 6. januarja 1961, na praznik sv. Treh kraljev, igro

»TESTAMENT«,

pri Šoštarju. Začetek ob pol 8. uri zvečer.

DOBRLA VES

Na božično igro v treh dejanjih

LIJA

v farni dvorani v Dobrli vesi dne 6. jan. 1961 ob pol 3. uri popoldne vas vse pri-srčno vabi

Farna mladina.

DOBRLA VES

Farna mladina priredi v nedeljo, dne 15. januarja, v Dobrli vesi v farni dvorani igro

»VRNITEV«,

drama v treh dejanjih.

Začetek ob pol 3. uri popoldne.

Vsi prisrčno vabljeni.

Pevci Gallusovega zbora

Prihodnja vaja bo v soboto, 14. januarja t. l., ob 2. uri popoldne pri »Heimlingerju«. Prosimo za točno udeležbo,

Pevovodja.

pevske družine, ki se je izselila v Ameriko. Simpatična zabava.

Borovlje: Sobota, 7. 1.: Kreuz und Schwert (IVb). — Prikazuje usodo Marije Magdalene, kar pa ne odgovarja svetemu pismu, zato versko občutje rani. — Nedelja, dne 8. 1.: Panik im Zirkus (II). — Dober cirkuški film. — Torek, 10. 1.: Um Leben und Tod (III). — Doživljaji iz divjega zapada. — Četrtek, 12. 1.: Blonde Fracht für Havanna (V). — Policijski agent in žurnalista razbijeta krog brezvestnih podležev, ki tigujejo z dekleti.

Pliherk: Sobota in nedelja, 7. in 8. 1.: U — 47 Kapitänleutnant Prien (IV). — Moderna filmska zmes vojnega junaštva, narejenega odpora in čustvenega miroljublja. — Torek in sredo, 10. in 11. 1.: Dracula (V). — Brezokusen grozljiv film iz Anglije.

St. Jakob v R.: Sobota, 7. 1.: Wo der heiße Wind weht (V). — Slika nemoralnega življenja v južnoitalijanskem mestu. — Nedelja, 8. 1.: Gräfin Mariza (III). — Nepristen film, narejen po načinu opere. — Torek, 10. 1.: Arena der Cowboys (IV). — Eden izmed cowbojev se mora načelno odločiti ali za opotočo srečo cirkuškega igralca ali pa za solidno, a trdo delo na farmi. Film je vsestransko dobro uspel.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 8. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 9. 1.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. Slov. umetne pesmi. Sodobna socialnogospodarska vprašanja. — 18.00 J. F. Perkonig: Ugrabljen strd. (14). — TOREK, 10. 1.: 14.00 Poročila, objave. Bolje je paziti, kot zdraviti se. — SREDA, 11. 1.: 14.00 Poročila, objave. Za našo vas. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 12. 1.: 14.00 Poročila, objave. Rdeče, rumeno, zeleno. — PETEK, 13. 1.: 14.00 Poročila, objave. Morda uganete? — SOBOTA, 14. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.20 Iz domačih gajev: Sele.

OTVORITEV ZDRAVNIŠKE PRAKSE

Dr. Jože Wutte, specialist za notranje bolezni, naznanja, da je odprl svojo prakso v Celovcu, 8.-Mai-Strasse 16/I. — Ordinira od ponedeljka do petka od 9. do 12. ure in po dogovoru. Telefon 70303, stanovanje 04239-290.

Lesni trg

Če se na pragu novega leta ozremo na razvoj na lesnem trgu, pridemo do zaključka, da je bilo leto 1960 v znamenju trajne konjunktura. To sta povzročila rahlo inflacijski kapitalni trg in pa izredna gradbena konjunktura, kakšne nihče ni predvideval. Neposredna posledica je bilo živahnije povpraševanje po okroglem lesu (hlodih) in rezanem lesu. Seveda je spravilo to tudi cene v gibanje.

Na Koroškem so cene za hlode za žage od pomladi do decembra 1960 poskočile povprečno za 10 odstotkov. Na Spodnjem Koroškem od 460.— do 480.— na 500.— do 510.— šilingov, na Srednjem Koroškem od 480.— do 500.— na 520.— do 540.— šilingov, na Zgornjem Koroškem od 510.— do 530.— na 540.— do 560.— šilingov od ceste. Cene na Spodnjem Koroškem so dosegle relativno višji prirastek kot cene na Zgornjem Koroškem, kjer ga je bilo še mogoče vključiti v cene za rezani les.

Vidi se pa, da gibanje cen pri rezanem lesu ni bilo tako kot pri cenah za okrogli les in da morejo naraščati cene za hlode le do gotove meje.

Naraščanje cen za okrogli les se ni omejilo le na Avstrijo, temveč je bilo opaziti podoben pojav tudi v skoro vseh evropskih državah. Če primerjamo cene v jeseni leta 1959 v najpomembnejših evropskih državah, ki imajo les, opazimo, da so se cene za hlode za žage dvignile na Švedskem za 12 odstotkov, na Finskem za 6, v Zapadni Nemčiji za 8, v Franciji za 30 do 40, v Italiji za 13 in v Avstriji za 10 odstotkov.

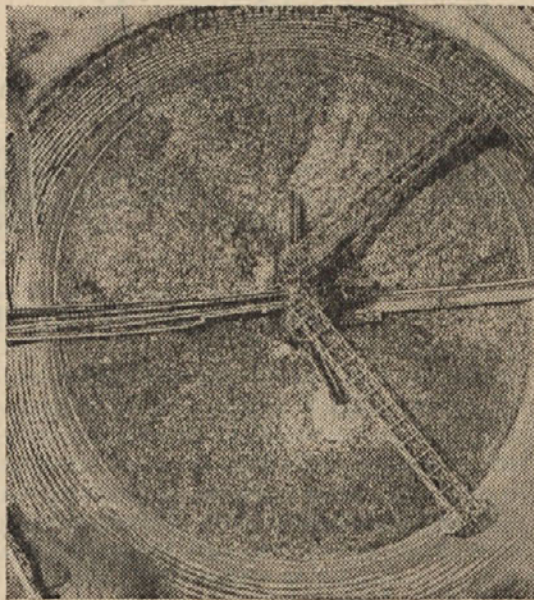
Ker cene za rezani les niso naraščale v taki meri kot cene za okrogli les, bi bilo treba te čimprej izenačiti, če hočemo pre-

prečiti nevarne posledice. Državni ukrepi za zbijanje cen doslej niso zadostovali. Na cene za rezani les bi se dalo učinkovito pritiskati le z višjimi ponudbami iz izvenevropskih dežel — iz prekomorskih ali iz vzhodnih.

Razveseljiva pa je ugotovitev, da visoka konjunktura na lesnem trgu ni privedla do nobene večje sečnje.

Povečana izvozna dejavnost in naraščajoča domača potreba po rezanem igličastem lesu sta imeli za posledico, da so se skrčile zaloge hlodov in rezanega lesa, kar bo prihodnje leto verjetno ugodno vplivalo na cene. Iz teh razlogov lahko tudi za prihodnje leto upamo, da bo vsaj v našem območju ostal položaj kar zadovoljiv.

V zadnjem času so se tudi cene za brusni les prilagodile splošnemu razvoju cen (350.— od ceste). Te cene bodo morda pripravile lastnike gozdov do tega, da bodo v večji meri pričeli redčiti gozdove, kajti donos takega izsekavanja bi vsekakor lahko izravnal pomanjkanje brusnega lesa, ki ga je že opaziti.

RIBNIK LESA ZA PAPIRNICO

Nad 2 milijona debel plava v cementiranem bazenu neke papirnice, ki izdeluje rotacijski papir v Calhounu, Tennsee. Ker je njegov premer 116 metrov, bi v njem lahko plavala 10.000 tonska ladja. Do nadaljne uporabe so debela smrek zaščiteni pred gnilobo, ognjem, mrčesom in lesno gobo. Združene države Amerike porabijo največ rotacijskega papirja na svetu. Okoli 8 milijonov ton ga napravijo letno v USA in Kanadi. V USA izhaja 11.000 časopisov, od teh je 1.855 dnevnikov z naklado nad 56 milijonov.

Agrarnopolitične vesti

V nasprotju s prakso v vseh drugih zapadnoevropskih državah, da ima kmetijstvo na razpolago gotovo količino pogonskega goriva brez obdavčenja, morajo avstrijski kmetje od leta 1951 plačevati za bencin in Diesellovo olje davek. Ta izdatek avstrijskega kmetijstva je le za 30 milijonov nižji kot vsota, ki jo predvidevajo v državnem proračunu za potrebe »Zelenega načrta«, namreč 200 milijonov. Av-

strijsko kmetijstvo izda za davek na bencin in Diesellovo olje 170 milijonov šilingov. Tako morajo torej avstrijski kmetje svoj »Zeleni načrt« domala v celoti sami plačati. Jasno je, da davek na mineralna olja za uporabo v kmetijstvu pomeni za ta sloj dodatno obremenitev, ki nikakor ne olajšuje njegovega tekmovanja na evropskem trgu. Ta obremenitev bi se dala odpraviti le z znižanjem davka na mineralna olja.

Avstrijsko kmetijstvo podpira zahtevo po rigorozni štednji v javnem gospodarjenju. Istočasno pa kmetijstvo zahteva izredno budnost glede vseh tendenc zvišanja cen v industriji in obrti. Poudarek je na zahtevi in pričakovanju, da se zvezna vlada ne bo ustrašila odločnih ukrepov za ohranitev stabilnosti avstrijskega šilinga. Če postavljajo v številnih zvrsteh industrije in obrti po uvedbi 45-urnega delovnika sedaj ponovne zahteve po zvišanju mezd, mora veljati načelo, da ponovno povišanje cen ni več znosno. Spričo obremenitev celokupnega gospodarstva z zvišanji pristojbin, davkov in tarif, ki so jih sklenili pri zadnjih pogajanjih o proračunu, bo treba skrbno paziti, da že od kraja preprečijo vsako zvišanje cen. Kmetijstvo ne more trpeti, da bi ob nespremenjenih cenah za kmetijske proizvode poskočili njegovi obratni stroški. Škarje cen so že do skrajne meje razprte.

Čez mero segajoče število divjačine je skalilo ravnotežje med gozdom in divjačino. To so ugotovili zastopniki gozdarstva. To ravnotežje bo treba nujno spet vzpostaviti, kajti škoda, ki jo dela divjačina v mešanem gozdu, je že prevelika. Gozdarski

strokovnjaki se bojijo, da bo na daljšo dobo sploh nemogoče doseči cilje gozdnega gospodarstva, če bo divjačina delala še večjo škodo. Preveč divjačine ima tudi za lovce slabe posledice, kajti preoskrbovana divjad se ne more več pravilno razvijati, zavoljo česar se že kažejo pri njej znaki degeneracije.

Drag kot žafran

»Drag kot žafran« pravi pregovor, ki ga še danes uporabljamo, dasi je žafran sam prišel skoraj že v pozabo. Še pred 60 leti ni smelo manjkati žafrana v juhi in nikjer; danes pa ga moderne gospodinje ne poznajo več.

V starem veku je užival žafran časten naslov »kralja rastline«, opevali so ga Salomon in drugi. Bil je zdravilo, dišava in barvilo. V zdravilstvu so ga cenili kot močno dražilo in kot sredstvo proti krčem.

Kot barvilo je žafran tako izdaten, da dobimo že z majhnim ščepecem močno zlatorumeno barvo. Odlične Arabke si še danes barvajo prste in trepalnice z žafranom. Domovina žafrana je Orient, Arabci so ga prinesli v Španijo in z njim tudi njegovo arabsko ime: »Za'farane«, to je, rumena dišava.

Po križarskih vojnah so se razširili žafranovi vrtovi po vsej Evropi. V srednjem veku so plačevali za žafran pravičnice vsote. Ponarejevalce so kaznovali s smrtjo in jih žive pokopali z njihovo robo vred.

Pred prvo svetovno vojno, ko žafran še ni bil tako pozabljen, so v Franciji še vedno plačali za kilogram 200 zlatih frankov. Vzrok taki visoki ceni je bil seveda v naporu pridelovanja. Vsaka rastlina ima samo en cvet, ki ima le tri zarastke. Za kilogram žafrana je pa treba okoli 100.000 takih zarastkov.

Negujmo se tudi v zimskem času

Vsak letni čas, posebno pa še zimski, ima kar zadeva nego kože, svoje posebnosti: mislimo seveda na kožo obraza in rok, to se pravi na tisto kožo, ki je povečini nepokrita. V tem pogledu tipi največ obraz, ki je najbolj izpostavljen vsem vremenskim nevarnostim, mrazu in vročini, sončnim žarkom, megli, prahu itd.

Tistim ženskam, ki imajo na obrazu nežno, tanko in suho kožo, priporočamo, da si pozimi umivajo obraz z vodo in milom le dvakrat do trikrat na teden in sicer zvečer pred spanjem, nato pa ga dobro namastijo z mastno nočno kremo, ki vsebuje ribje olje. Ostale večere naj se umivajo le s kre-

mo. Do jutra se bo krema že toliko vpila v kožo, da se obraz ne bo več svetil, koža pa bo vendar še toliko pokrita, da ne bo potrebovala dnevne kreme.

Kako naj pozimi negujemo roke? Varujmo jih predvsem čezmernega umivanja in mraza. Dobro je, da nosimo pozimi volnene rokavice ali mufe. Če je le mogoče, nanažimo po umivanju dobro obrisane roke takoj s kremo za roke. Zvečer pred spanjem si roke umijemo, osušimo, zdrgnemo po možnosti s koščkom ožete limone in nato namastimo s kremo.

Soetujemo in pomagamo

Beljak ne steče pri kuhanju, tudi, če je lupina počila, ako zavijemo jajce v svilen papir in osolimo vodo, v kateri jajce kuhamo.

Če hočemo imeti dalj časa sveže pecivo, si pomagamo s prav preprostim sredstvom. V posodo, kjer hranimo pecivo, denemo nekaj jabolčnih rezin. V času, ko jabolka ni, so pa pripravne tudi rezine dobro umitega surovega krompirja.

Hoover Alfa-pralni stroji

šivalni stroji, kolesa raznih znamk in nadomestni deli, mlinci, drobilniki, posnemalniki, molzni stroji in vsi ostali kmetijski in gospodarski stroji najceneje pri

JOHAN LOMŠEK
Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Šoferski kotiček

Promet zahteva red in disciplino

S pričetkom novega leta je postal veljavni cestnoprometni red 1960, ki vsebuje mnogo novih določil in obsežne kazni za neupoštevanje zakonitih določil tega reda: globo do 30.000 šilingov in zapor do šest tednov. Ta novi cestnoprometni red velja za vse — tudi pešci se morajo ravnati po njem!

Zakonik temelji na načelu zaupanja, ki pravi, da se sme vsakdo zanašati na to, da tudi drugi poznajo in se držijo določil, ki urejajo promet na cesti. Izjema so le otroci, slepci z belo palico ali rumenim trakom na rokavu, invalidi, neboljani in osebe, iz katerih obnašanja je jasno razvidno, da niso zmožne preceniti nevarnosti prometa ali da se ne mislijo ravnati po določilih. Kot vidimo, mora vsak — tudi tisti, ki ne upravljajo nobenega vozila — poznati določbe cestnoprometnega reda.

Prednost v prometu imajo le: vozila reševalne službe, požarne brambice, policije in vozila, ki so označena kot omenjena z modro lučjo in hupajo v različno visokih tonih.

Splošni prometni predpisi

Prepovedano je, upravljati vozilo, najsi bo to avtomobil, motorno kolo, moped, roller ali navadno kolo, v alkoholiziranem stanju ali če se človek ne počuti zmožnega (telesno ali duševno) upravljati vozilo. Tudi če med vožnjo stanje vozila ali tovora ne odgovarja predpisom, se sme peljati le tako daleč, da se lahko nedostatkem odpo-more. Tudi natovorjenje ali raztovorjenje ne sme ovirati prometa, biti ne sme preglasno in mora biti dovoljeno, če se vrši na pešpotih.

Vožnja s kolesom je dovoljena le osebam, ki so stare najmanj 12 let. Mlajši otroci pa smejo voziti kolo le pod nadzorstvom odraslih ali z dovoljenjem oblasti. Kolesarji, ki prevažajo na svojem kolesu druge osebe, morajo biti stari najmanj 16 let. Če otrok, ki ga peljemo še ni star 8 let, mora sedeti na sedežu, ki je v ta namen pritrjen na kolesu in odgovarja velikosti otroka, ki na njem sedi. Tudi opora za noge ne sme manjkati.

Vsako kolo mora biti opremljeno z dvema med seboj neodvisnima zavorama, ki dobro delujeta, močnim zvoncec, dinamo-

svetilko, rdečim mačjim očesom na zadnjem blatniku in rumenem na pedalih ter z rdečo lučko zadaj. Kolesarji smejo voziti tam, kjer je ob vozišču napravljena proga za kolesarje, le po tej progi (Radweg). Kolesarji smejo voziti vstric le na takih progah, na cestah pa to odslej ni več dovoljeno. Strogo prepovedano je spustiti iz rok krmilo ali se obečati na druga vozila. Mopedisti pa ne smejo povzročati nobenega hrupa, ki se da preprečiti, in morajo voziti po vozišču. Vožnja vstric z mopedi je prepovedana!

Kdor upravlja **vprežno vozilo**, mora biti star najmanj 16 let. Vprežno vozilo ne sme biti daljše kot 16 metrov in ne širše kot 2,40 m. Visoko sme biti (s tovorom vred) 3,80 m. Teža enovprežnega voza ne sme presegati 2 ton.

O določilih, ki jih vsebuje novi cestnoprometni red 1960 glede pešcev, smo že pisali v št. 48 in 49.

Po določilih cestnoprometnega reda 1960 bodo pešci deležni zaščitnih prehodov (Schutzweg), ki so označeni z enakomernimi prečnimi črtami na vozišču. Takemu prehodu se sme voznik približati le z brzi-no, v kakršni bo še v vsakem slučaju mogel ustaviti vozilo pravočasno, da bo pešec na tem zavarovanem prehodu lahko nemoteno in brez nevarnosti prekorčil vozišče. Voznikom je prepovedano prehitovati v ob-

močju takih prehodov za pešce. Če je ob takih zaščitnih prehodih za pešce narisana na vozišču še prečna črta, pešci ne smejo več stopiti na zaščiteno progo, ako je prihajajoče vozilo že zavozilo preko te prečne črte. Ta prečna črta je oddaljena od zaščitene poti 15 metrov.

Zadržanje pri nesrečah

Osebe, katerih zadržanje na kraju nesreče stoji v kakršni koli zvezi s prometno nesrečo, morajo takoj priskočiti na pomoč. Če upravljajo vozilo, ga morajo ustaviti in, če je bila kaka oseba telesno poškodovana, takoj pomagati ali priklicati pomoč. Obvestiti je treba policijo ali orožništvo. Toda tudi, kdor je priča nesreče, mora pomagati, kolikor je v njegovih močeh. Prav tako pa je vsakdo dolžan omogočiti priklicanje pomoči. Ako ni poškodovana nobena oseba, le vozilo, je treba tudi to javiti policiji ali orožništvu. Neposredni udeleženci nesreče morajo drug drugemu izkazati svojo identiteto. Po novem cestnoprometnem redu odslej naprej ne zadostuje, da se ob poškodovanju kakega vozila, katero stoji brez vozača, zapusti lastniku le svoj naslov, ampak je treba svojo nerodnost vrhu tega še prijaviti policiji ali orožništvu, če nečemo imeti sitnosti in posledic.

Božja blagovest nam bodi kažipot

I. »Glej, spočela boš in rodila sina, ki mu daj ime Jezus. Ta bo velik in sin Najvišjega; Gospod Bog mu bo dal prestol njegovega očeta Davida in bo kraljeval v hiši Jakobovi vekomaj in njegovemu kraljestvu ne bo konca... Sveti Duh bo prišel nad te in moč Najvišjega te bo obsenčila; in zato bo tudi sveto, ki bo rojeno, Sin božji...« Marija je rekla: »Glej dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi!« (Luka, 1, 30–33. 35. 38)

Velika je Marija, Mati Jezusova. Prvi dogodek njene veličine je prav srečanje z nadangelom Gabrielom. To pa je obenem največji dogodek človeške zgodovine — učlovečenje Sina božjega.

Z Marijino veličino je povzdignjen ves ženski stan. Koliko pohujšljivega in blatnega bi izostalo na filmskih travkih, modnih trgih in javnih zabaviščih, da ne govorimo o propagandnih lepakih vseh vrst, če bi se najpoprej ženski svet sam in končno vse človeštvo tega hotela zavedati!

Marijina veličina je začela z mladostno dobo. Po judovskem kodeksu je bila sicer že žena, čeprav šele šestnajstletna zaročenka Jožefova, ko je prišel Gabriel k njej.

Prav tako začne veličino bodoče žene v mladostni doraščajoči dobi.

»Ne boj se, Marija!«

Obrnimo besede nadangelovega razgovora z Marijo na naša dekleta.

Dekle, ki v adventnih in božičnih dneh občuduje Marijo, uči se na Njej svojega dostojanstva in poslanstva. Ne glej na človeško sodbol! Misli na načrte, ki jih ima Bog s teboj. Ne bodi ena tistih, ki mislijo, da je po današnji modi treba imeti po možnosti »motoriziranega partnerja« za nedeljsko popoldne...

Ali nisi tudi ti — vsaj v splošni meri — poklicana v materinstvo? Ali ne bo tudi tvoj otrok nekdanj otrok božji, ki bo poklican v kraljestvo Kristusovo, kateremu ne bo konca? Ali ne bo prišel tudi nad te Sv. Duh, ko boš sklepala sv. zakonsko zvezo, in te posvetil v vzvišeno službo materinstva?

II. »Elizabeta je vzkliknila z močnim glasom: »Blagoslovljena ti med ženami in blagoslovljen sad tvojega telesa! In od kod meni to, da pride k meni mati mojega Gospoda? Zakaj glej, ko je prišel glas tvojega pozdrava do mojih ušes, je od veselja poskočilo dete v mojem telesu. Blagor ji, ki je verovala, zakaj spolnilo se bo, kar ji je povedal Gospod!« (Luka 1, 42–45)

Marijin obisk pri Elizabeti pomnožuje vzvišenost materinskega poklica.

Blagoslovljen sad tvojega telesa!

Blagoslovljena je vsaka žena, ki nosi sad zakonske sreče pod svojim srcem. Žal le še pri starejših ljudeh tu in tam slišimo, da označujejo bodočo mater z nazivom »v blagoslovljenem stanju«. Mlajši in moderni svet pač rajši govori o »izogibanju ali celo prekinjivju nosečnosti...«

Žene in matere! Ostanimo pri starem!

Pri judovskem narodu je veljalo za največjo sramoto, da, celo kazen božjo, če žena v zakonu ni bila od Boga blagoslovljena z zarodom. Ena od mnogih svetopisemskih žena je bila prav Elizabeta, ki je ostala brez potomstva. Ko je že v letih spočela, je to prikrivala pet mesecev in govorila: »Tako mi je storil Gospod v dneh, ko se je ozrl, da mi odvzame sramoto pri ljudeh.« (Luka 1, 25) Njen mož Zaharija pa se je za svojo nevero glede Elizabetinega materinstva v tako poznih letih moral pokoriti z onemelostjo.

Tako pri ljstvu, ki je pričakovalo Odrešenika! Mi smo pa v dvajsetem stoletju po odrešenju...

In ti, žena, se bojiš blagoslovljenega stanja! Najdeš nešteto izgovorov, da ogleš svojo vest in ugodiš človeški sodbi, ki se je tako bojiš. »Danes so drugi časi... Kdo pa ima še danes tako številno družino...? Zdravnik je prepovedal...«

Ali je v naših časih Bog nehal biti — Bog? — Gotovo pri ženi, ki se boji Njegovega blagoslova.

Žena in mati, ne boj se!

III. »In glej, zvezda, ki so jo bili videli na Vzhodu, je šla pred njimi, dokler ni prišla in obstala nad krajem, kjer je bilo dete. Ko so pa zagledali zvezdo, so se silno razveselili. Stopili so v hišo in ugledali dete z Marijo, njegovo Materjo, in padli so predenj ter ga molili; in odprli so svoje zaklade in mu darovali zlata, kadila in mire. In ko so bili v spanju opomnjeni, naj se ne vrnejo k Herodu, so se po drugi poti vrnili v svojo deželo.« (Matej 2, 9–12.)

Kitajska mladina išče Boga

Pred desetimi leti je na Kitajskem še divjala državljanski vojna. Bila je to prava revolucija, kakor jih je človeštvo v zadnjih desetletjih doživljalo že na raznih delih sveta. In vse te revolucije, ki jih je uprizoril svetovni komunizem, imajo veliko medsebojno podobnost. Ena takih podobnosti je v tem, da je vedno znal zajeti komunizem v revolucijski val predvsem študirajočo mladino.

Revolucionarna mladina

Mladina je že po naravi revolucionarna in v svojem idealizmu ne pozna kompromisov. V svoji bistrovostnosti in nepokvarjenosti kmalu opazi hibe in popačenost vladajoče plasti. V nasprotovanju in v kritiki družabnega reda, ki temelji na zastarelih načelih starega sveta, se tako nujno postavi v boj proti starejšemu, vladajočemu rodu.

Mladina takšnega prepričanja je kaj lahek plen komunistične taktike, ki zna svoje delovanje spretno prikrojevati časovnim in krajevnim razmeram. Na ta način skuša povsod izrabiti v svoje namene težnje in ideale za vse dobro vnete mladine in jo tako zapelje v svoje mreže in jo nato povsem vključi v delo po smernicah komunistične partije. Saj se ji predstavlja kot edina organizirana sila, ki jo razume in ki ji je pripravljena pomagati pri uveljavljanju njenih idealov. Največkrat gre pri tem za socialne ali narodnostne ideale. Konča se pa zadeva tako, da postane ta idealna mladina nezavedno orodje za dosego namenov komunizma.

Komunizem na Kitajskem

Podobno se je zgodilo tudi na Kitajskem. Silna je bila propaganda proti pokvarjeni podkupljivi plasti vladajoče stranke. Kruha lačno kitajsko ljudstvo je v svoji revščini verovalo obljubam in je zato sledilo komunističnim agitatorjem. Zlasti mladina se je ogrela za neizprosni boj proti korupciji in se v polni meri udeležila revolucije.

Na Kitajskem je tako prevzel komunizem oblast in sedaj uporablja svojo oblast v to, da ustvari v tej deželi komunistično družbo. Saj pravijo poročila, da so kitajski komunisti še doslednejši v svojih brezobzirnih metodah za marksistični načrt, kot so to bili Sovjeti. Posebno dosledno je partija vzela vso vzgojo v svoje roke in z vsemi silami dela na to, da bi prevzgojila vse ljudi, zlasti pa še mladino v pravoverne in navdušene komuniste.

Ne gre gladko...

Toda tudi na Kitajskem ne gre tako gladko, čeprav so bile razmere v tej prostorni deželi za komunizem mnogo ugodnejše kot marsikje drugod. Kmalu je tudi

Tretje dejanje božične igre predstavlja jo Modri z Jutrovega.

Zagledali so zvezdo. Silno so se razveselili in šli so za njo. Pripeljala jih je v kraj in hišo, kjer je bilo božje Dete z Marijo.

Fant, poln življenja, upov in načrtov, tudi ti iščeš »zvezdo«, ki naj bi ti bila kažipot na življenjski poti. Čutiš se samega, tvoja narava potrebuje spremeljevalko za uredništev življenjskega ideala. Pravilno, stvarnik je uredil tako!

Morda si že izbral svojo zvezdo in hodiš za njo...

Danes se mnogo govori o »zvezdah«, svet občuduje filmske zvezde, išče in izbira »kraljice« lepote. Naslanjati se hoče ob njih in s tem je izčrpal svoj ideal.

Kako misliš ti? Kam hočeš za zvezdo, ki si jo morda zagledal in se razveselil? Kakšni so tvoji nameni in cilji? Od tega namreč zavisi tvoj življenjski namen in tvoja življenjska sreča.

Sam ne moreš do cilja. Priznal si, da potrebuješ spremeljevalko.

Če hočeš, da ti bo zvezda-vodnica, tedaj ji ti sam najprej ne smeš biti vzvodnik. Ne bodi najemnik svoje izvoljenke! Najemnik pusti ovco, ki je zabredla, četudi po njegovi krivdi, in zbeži. Kaj mu mar! Svoje je dosegel, vnaprej bo poskusil drugod...

tukaj prišlo mnogo ljudi do spoznanja, toda prepozno. Doživljali so, kako zgleda komunizem v resnici; obljublja svobodo, pri naša pa nasilje in sužnost...

Posebno študirajoča mladina, ki je v svojem idealizmu največ žrtvovala za novi sistem, doživlja najhujša razočaranja. Toda vsak korak nazaj je življenjsko nevaren. Le malokomu je dano, da more svoje razočaranje izpričati svetu — preko železne zaves.

Razočaranje Marije Yen

Mladi kitajski pisateljici Mariji Yen se je to posrečilo. Iz Pekinga je pobegnila v svobodo in o tem svojem begu piše pretresljivo v svoji knjigi z naslovom: »Kitajska strže lonce z rižem«. V kratkem času je bilo več izdaj knjige razprodanih; tak izreden uspeh je doživel ta dokument kitajske pisateljice; knjigo so prevedli že v več svetovnih jezikov.

Z veliko živahnostjo pisateljica opisuje v knjigi, kako je kitajska študirajoča mladina s hrepenenjem pričakovala komunizem in s kakšnim neomejenim navdušenjem so ga sprejeli, ko je prišel. A popisuje tudi, kako grenko razočaranje so doživeli, ko so ga okusili. Redkokdaj je bilo študentovsko življenje tako jedrnat opisano. Knjiga se tako končuje:

»Mi mladi nismo hoteli oditi v Ameriko in Evropo. Kitajska je naša bodočnost in mi ji hočemo ostati blizu, kolikor moremo. Nismo bežali pred komunistično revolucijo in smo ostali, da bi videli posledice. In smo jih videli. Danes vemo, da so nas varali. Hoteli so, da bi se žrtvovali za njihove zmotne ideale. To zdaj vemo z gotovostjo, da bo zelo težko, da bi nas zopet prevarali.«

Marija Yen — katoličanka

Marija Yen je v begunstvu prišla v stik s katolicizmom. Zaslutila je, da ji more le krščanski nauk dati to, kar je iskala v marksizmu; zato se je oklenila z vso dušo spoznane resnice in tudi vstopila v katoliško Cerkev. Izpoved tega iskanja in najdene sreče je v omenjeni knjigi prelepo opisana.

Toda to srečo, da je v posesti resnice evangelija in prosta laži komunizma, je hotela posredovati tudi drugim svojega nesrečnega rodu. Začela je zbirati okrog sebe izobražence — begunce z namenom, da v skupnem prizadevanju čimbolj razkrinkajo komunizem in s tem zaježijo nevarnost lažne propagande med svobodnimi narodi daljnega Vzhoda. Saj je okoli 24 milijonov Kitajcev še izven komunistične oblasti in vsaj te je treba obvarovati.

S svojimi pomočniki je podjetna pisateljica ustanovila tiskarsko središče, v katerem je zaposlenih skoro 300 izsolanih so-

Današnji svet pa še posebno ne potrebuje najemnikov. Pastirje potrebuje, angele varuhe in reševalce! Bodi še ti tak pastir in angel in gotovo boš ob strani svoje izvoljenke doživljenjskega cilja.

Posrečilo se ti bo, če boš vsak dan daroval zlato, kadilo in miro.

Zlato je znamenje kraljev. Bodi kralj tako, da boš znal imeti samega sebe v oblasti. Nagoni v tebi so različni, številni in močni. Potrebni so, da zoriš v podjetnega moža. Moraš jim pa znati gospodovati, sicer bi te uničili...

Kadilo uporabljamo pri svetih obredih v cerkvi. Slišal si že vzklik: »Naj se dviga, Gospod, moja molitev kakor kadilo pred Tvojim obličjem!« Kadilo pomeni molitev. Daruj ga vsak dan in okusi boš moč gospodarja nad samim seboj!

Mira odganja trohno. Rabijo jo za pokopavanje trupel imenitnih smrtnikov, da bi jih obvarovali trohno. Tudi ti si v nevarnosti, da zgniješ ob strani svoje izvoljenke... Daruj miro vzdržnosti! Ne postavljaj sebe in nje v bližnjo priliko! Ne draži nizkotne narave, ki je v nas vschl!

To so pogoji za čisto ljubezen, ki je edina vedno sveža in večna.

Hodi torej po drugi — varni poti proti cilju življenja!

delavcev. Vse to prizadevanje rodi letno obilne sadove; cela vrsta vzgojnih, načelnih in kritičnih knjig izide vsako leto. Prav tako izhaja redno več revij in listov, med katerimi so najboljši prav oni, ki so namenjeni mladini. Ustanovljenih je po raznih deželah daljnega Vzhoda več knjigarn, s pomočjo katerih je to podjetje mlade pisateljice postalo važen činitelj oblikovanja duhovne preobrazbe v smeri krščanske ideologije.

Pisateljica Maria Yen je neumorna v svojem apostolskem delu. Njeno geslo je: Kitajski narod mora spoznati Kristusa, potem bo zavrgel komunizem, ki mu je v nesrečo. To idejo oznanja preko te svoje ustanove; pa tudi osebnega mnogo potuje in predava svojim rojakom, raztresenim po vsem Daljnem Vzhodu, o komunizmu, katerega je sama doživela.

Mlada greda:

Škopnik

»Pozno je že bilo,« se je lotil starček pripovedovati na klopici pri starem čebelnjaku, »da, pozno je že bilo in nebo se je prelivalo v temnovijoličasto barvo, ko sem šel iz lesa domov. Nekaj sto korakov za menoj pa jo je po isti poti mahal moj sosed. Prišel sem ravno na »Herštove«, to je kraj tik pod Peco, kjer strmina že pojema in pred seboj vidiš samo še redka drevesa ter na vsak kraj malo nagnjena polja. Ko sem tako hodil zamišljen, kakor je vsak mlad fant, ki še ni poročen, zaslilim na vsem lepem nekaj buč dol čez hrib Jele kot bi se vzdignila jata orlov. Obstal sem in zagledal nad drevjem ogromen plamen, od katerega so se vsipale ognjene iskre, kot bi potegnili jeklo iz ognja. Urno je letela goreča prikazen in izginila pod ali za hribom, kar nisem mogel več jasno razločiti.«

»Uh, kaj pa je bilo to?« smo ga fantje začudeno vpraševali.

»To je bil »škopnik«, kakor so mu pravili stari ljudje. Bil je velikemu, gorečemu snopu podoben in okrog njega je strašno bučalo. Mislim sem si, da bo vse pogorelo, ko je tako drsel čez suhi gozd, a niti iskrica ni padla na tla, da sem se zelo čudil. Stari ljudje so pravili, da prihaja tja nesreča, kjer se je bil prikazal. A takoj je utonil v temo in spet je bilo vse tiho, samo rahel veter se je še igračkal z listjem na drevju. Vedel sem, da prihaja sosed, in počakal sem nanj. A on ničesar ni videl, samo neki šum je zaznal.«

»Povejte nam, povejte, če ste večkrat videli škopnika«, se je oglasilo več fantov.

»Ne prej in ne potem, samo tedaj sem videl kaj takega, čeprav sem prehodil vso Podjunsko in Mežiško dolino.«

»Pripovedujte še kaj o minulih časih,« ga je prosil eden izmed navzočih.

»Kaj bi vam pripovedoval? Dandanes mladega človeka itak ne zanima minulo, misli samo na prihodnost. Z vami, fantje, pa se še dá pomeniti. — Da, včasih smo tako mladi fantje hodili samo peš po ure daleč. In zbirali smo se pod lipami ali pri posameznih hišah, pa tudi v gostilnah, in smo se tam pogovarjali o tem in onem. Nekateri so znali zanimive pesmi in kar tako mimogrede smo se jih naučili. Drugi so pravili zgodbe, bajke in basni, pravljice in šaljivke.

Nekoč smo govorili ravno o »divji jagi«, kakor se ji je takrat reklo. Že starejši ljudje so pravili, da se moraš, če pridrvi »divja jaga«, vleči v levi rob ceste ali poti. Glavo moraš tiščati v zemljo in nikamor se ne smeš ozreti; tedaj gre »divja jaga« čez te in nič se ti ne zgodi. Pravi se, da so v »divji jagi« sami hudi psi in roparska zverjad.

Med pogovorom se je začel nekdo norčevati, češ ali že vemo, kaj se je pred kratkim zgodilo. Vsi smo prislunili in napeto čakali: »Pozno večere, je začel, »ko je bilo sonce že davno zašlo, je hodil neki hlapec domov.

Kar zasliši močno lajanje in tuljenje psos. Misli si, da se mu bliža »divja jaga« in se urno vleče v levo »glajžo«. Zobe pritiskne k zemlji.

Strah ga je bilo in nikamor se ni ozrl. Šli pa so mimo samo lovci s svojimi psi. Ko so ga zagledali, ga je dregnil nekdo s palico ter dejal: »A pa leži štu zana gvađa«, (klada) in vse se je zakrokotalo. Strahopetnež se pa ni upal ganiti, dokler ga niso obrnili na hrbet...

Takšen strah so imeli ljudje pred »divjo jago«. Če pa je koga res zalotila, je nesrečnež napol ohromel ali pa je obležal mrtev na mestu.«

Ivo Zorček

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Na poti po bližnjem Uzhodu

(Nadaljevanje)

Vrnil sem se z avtobusom v Homs in se odločil, da nadaljujem pot do Beyroutha. Dobil sem prostor v taksiju, plačal 8 lir in avto je po arabski navadi drvel skozi večer. Ni trajalo dolgo, da sem prešel sirijsko mejo. Sirijski oblastni organi so bili zelo vljudni. Zeleli so mi srečno pot in po osmih kilometrih sem se znašel na libanskem bloku. Libanski stražnik me je vprašal, od kod prihajam in s čim se bavim. Ko sem mu povedal, da sem študiral filozofijo, je narahlo kavo kot dobrodoščilo v Libanu. Z libanskega bloka se spušča cesta proti morju. V daljavi se vidi mesto Trabulus in El-Mina. Vse je bilo razsvetljeno in lučke so odsevale v morju. Situacija je taka kot zvečer na vožnji od Sezone do Trsta. Avto me je vozil skozi zgodovinski kraj Byblos do Beyroutha, kamor sem dospel opolnoči. Najprej sem moral menjati denar. Libanska lira stane 8 š. Klima v Beyrouthu je neprijetna. Vročina ni suha kot v puščavi, temveč vlažna, da si je treba vsak čas otirati pot z lica. Razen tega je na ulicah trušč velikega prometa in atmosfera se mi je zdela naravnost peklenska. V Beyrouthu je prebivalstvo raznotero. Razen Arabcev je tu mnogo Jermencev, Kurdov, Grkov in raznih drugih vzhodnih narodnosti. Pripadajo pa tudi različnim konfesijam. Razen muslimanov, mnogoštevilnih kristjanov, in sicer rimokatolikov, koptov in pravoslavnikov je mnogo pripadnikov maronitov; to je verska skupnost, ki je združena s katoliško Cerkvijo. Obrede imajo pa v starosirijskem jeziku, to je jezik jakobitov in nestorijancev. — Beyrouth je zelo bogato mesto. Vse internacionalne trgovske firme imajo tu svoje agencije, ker mesto tvori nekaka vrata v arabski svet in tu se uveljavlja japonska konkurenca. — V Beyrouthu pa so tudi silno spretni goljufi, zlasti prodajalci. Za čaj so zahtevali 1 liro (8 š), prav toliko za čiščenje čevljev. Pri vsakem tujcu skušajo naviti ceno čim višje. Ko sem hotel kupiti kaj za spomin, me je prodajalec najprej vprašal, koliko hočem dati. Ti ljudje so si izmislili jako rafinirane metode za odiranje kupcev. Še Neapeljčani niso taki večaki na tem področju.

Ker mi je bila taka atmosfera zelo neprijetna, sem se odpeljal v Ba'albek. Cesta se vije po pobočju na vrh Libanona, zatem se pa spušča v dolino med Libanom in Antilibanom. V naselju Zahle se odcepi od glavne magistrale proti severu. Ob tej poti je mnogo maronitskih naselbin; vidi jo se njihove cerkvice, čiste hiše in dobro obdelana polja in vrtovi. Po kratkotrajni vožnji zagledaš visoke stolpe, ostanke starih cerkva — staro mesto Ba'albek. Našel sem dobro in poceni stanovanje in drugi dan obiskal cel kompleks starih ruševin. Tudi te so zelo zanimive, vendar niso tako

obširne kot v Palmiri. Obširnost Palmire in način gradnje se mi je zdel mnogo bolj veličasten kot pri Ba'albeku, ker se mi je to mesto zdelo preozko in stolpi predebeli. Ponudil se mi je vodič, a sem se mu zahvalil, češ da sem tudi jaz študiral zgodovino.

Stari Semiti so tu zgradili tempelj v čast Ba'alu, bogu sonca. Aleksander Veliki, ki je Ba'albek osvojil, je posvetil tempelj Heliju; od tod staro ime za to mesto: Helipolis. Rimljani so ga posvetili Jupitru. Po pokristjanjenju so Bizantinci sezidali cerkev, katero so pozneje Arabci spremenili v džamijo. Rimljani so tu sezidali še celo

vrsto templjev v čast ostalim rimskim bogovom. Vsi ti templji so še dobro ohranjeni in so priče rimske gradbene umetnosti. Celoten slog bi odgovarjal baroku, medtem ko bi Palmira bila bolj v stilu »empire«. Rimljani so pokazali tendenco, da bi ustanovili tu majhno »urbs Romana«. To noč so bile ruševine razsvetljene, prihajalo je mnogo tujcev, ker je zveza do Beyroutha zelo dobra, medtem ko je iz Homsa do Palmire treba skozi 180 km dolgo puščavo. In to je za privatne avtomobile pogosto zelo tvegano. Na ruševinah mesta so skoro vsako leto festivali, katerih se udeleži mnogo tujih gostov. Saj je na splošno cela libanska država postala center tujkega prometa.

(Dalje na 8. strani)

Moja Klera

(Modruje in pripoveduje Alojzij Vauti, selski župnik)

O ti moja uboga Klera! Danes sem jih moral zopet, kakor že prej večkrat, preslišati zaradi nje!

Kaj morem jaz zato, da jo imam kljub njeni ostarelosti še vedno rad! Služi mi že dolga leta in me je spremljala celo na bridkih potih skozi zapore in na transportih. Vedno me rada objame in me greje podnevi in, če treba, tudi ponoči. Ee del leta sameva in spi, pa ne kakor medved zimsko spanje, marveč v poletni vročini. Ko pa se približa hladna jesen in za njo mrzla zima, stopi na prvi poziv spet v službo.

Ali naj vam jo predstavim, to mojo Klerco? Prosim, berite natančno: Klero, ne Klaro! No, pa poslušajte njeno zgodbo, kako je prišla v mojo službo in kako se me vsa leta zvesto drži!

Pred leti je neki podjetni mož, po imenu Krivanec — po imenu bi sodili, da je bil morda rodom Slovenec, Hrvat ali Čeh — v Solnogradu ustanovil podjetje z zalogo potrebščin za cerkve, samostane in duhovnike. Podjetje se je imenovalo »Klera«. Imelo je poseben oddelk za obleko. Ta mož je izumil praktičen plašč, posebno primeren za duhovnike in mu je zato pridjal označbo »Klerac«. Ta praktični plašč se da uporabljati na tri načine, kot havelok, hubertus in pelerina.

Današnji svet morda havelok komaj pozna. Pred 60–70 leti pa je bil moderen. Kot prvošolcu na gimnaziji v Kranju so mi ga oče kupili in sem se v njem v prvih božičnih počitnicah močno »obražal« pred svojimi bivšimi sošolci iz ljudske šole. Havelok je bil takrat splošno v rabi, kot stanovski plašč so ga nosili duhovniki in dunajski fijakarji. Je bil pa res praktičen plašč in je dobro služil proti mrazu, vetru in dežju.

Torej mojster Krivanec je staro modo zopet upeljal vsaj za duhovnike. Njegova »Klera« je bila sestavljena iz dveh delov: spodnje suknje in pelerine. Oba dela združena sta tvorila havelok. Če si odpel pelerino, si jo lahko nosil samo. Drugi del pa

je bil dolg hubertus. Po potrebi si torej mogel obleči havelok ali hubertus ali pelerino.

Leta 1933 smo bili pokojni glinjski župnik Tevžej Wornig, žihpoljski g. Kristo in jaz na duhovnih vajah v Solnogradu. V Krivančevi trgovini smo nakupili vsak svoje potrebščine. Jaz sem kupil Klero iz pristnega tirolskega sukna. Na povratku domov smo v Področici morali prestopiti na rožanski vlak. Bil je že trd mrak. Malo smo se sprehajali na postaji, jaz oblečen v Klero. Manjša družba domačinov se nam je spoštljivo umaknila. Ko jo nagovorimo, vzklikne eden — bil je Travnika iz Tešnje — in pravi: »Hudimana, saj je to le gospod Lojze, naš nekdanji kaplan! Sem pa mislil, da je kak škof!«

Vidite, kakšen vtis sem naredil v Kleri!

Vsa leta mi je Klera dobro služila, posebno v cerkvi v spovednici. Ko sem leta 1940 moral zapustiti Koroško, je prišla za menoj na Štajersko. Zvesto se me je držala leta 1943 v zaporu in mi v mrzli zimi pomnoževala odejo na slamnjači. Januarja 1944 so me poslali na obravnavo v Gradec. Cela vrsta jetnikov se nas je izvaginjala na graškem kolodvoru, nato smo postrojeni v dve vrsti v hudem mrazu stali zunaj pred kolodvorom in čakali. Policijski avto — der grüne Heinrich smo ga imenovali — je prihajal in odvažal zapornike na razne strani. Jaz z nekaterimi drugimi sem bil zadnji na vrsti, čakal sem torej najdalje. Mimogrede so se ustavljali in nas ogledovali. Posebno pozornost sem menda vzbujal jaz.

»To je pa kak ruski pop!« so menili o meni. »Kako haljo in kučmo ima! Brado so mu pa ostrigili!« Da, Klera je spet močno učinkovala! V njej sem postal pop!

Ko so me po osem mesečni prostosti oktobra istega leta zopet aretirali, Klere seveda nisem pustil doma. Spremljala me je v Berlin in sem jo moral oddati šele, ko so me po obsodbi preoblekli v kaznjenca. Sredi decembra so nas poslali na pot. Do

bro je bilo, da sem smel na pot v svoji obleki. Tudi Klero so mi vrnili. Dobro mi je služila na transportu vse štiri tedne, a ne samo meni, še enemu mojih sotrpinov.

V Brandenburg se je transport pomnožil z novimi kaznjenci. Med njimi je bil dr. Kries, vsučiliški docent in bogat posestnik in pivovarnar v Berchtesgadenu. Njega so v trdi zimi poslali na pot v tanki jetniški obleki. Tresel se je od mraza. Usmilil sem se ga podobno kot sv. Martin ubožca. Odstopil sem mu volno jopico, plašč sem pa razdelil, ne z mečem kakor sv. Martin, marveč pelerino sem odpel od hubertusa in mu jo posodil. Sam prižnava v svoji knjigi, da bi brez te pomoči transporta najbrž ne bil prestal. Kjerkoli sva prenočevala skupaj stisnjena na tleh, nama je Klera služila za odejo. O ti dobra Klera, koliko si nama koristila!

V kaznilnici v Straubingu sem seveda svojo obleko zopet moral oddati. Pelerina se je s hubertusom zopet združila v Klero. Vse je romalo v zavodovo shrambo.

Štiri mesece pozneje so nas iz Straubinga odgnali v smeri Dachau. Ta smrtni marš sem že popisal v našem listu. Domov sem prišel v obleki, ki so mi jo darovala dobra srca na poti.

Kaki dve leti po osvoboditvi sem po pošti prejel vso oddano obleko, tudi Klero. Srečno je torej po precejšnji zamudi prišla za mano. Jasno je, da je Klera v tistih letih mnogo trpela in zato kazala sledove prestane rabe. Doma je v rokah izkušene hišne šivilje prestala razne operacije in spet postala porabna. Seveda, starost si ji pozna, oguljena je, a mi še služi. Stari sem tudi jaz, »gliha pa kup štrihac!«

»Tak revež ste v tej Kleri kakor sv. Frančišek v svoji oguljeni halji!« se je danes spet hudovala nad menoj moja dolgoletna skrbna gospodinja. »Saj imate boljše plašče, zakaj jih ne nosite?«

Ne zamerim ji. Vsaka dobra župnikova gospodinja želi, da bi bil njen gospod primerno čedno oblečen. Ljudje naj ne godrnjajo, češ, kako gospodinja pa ima ta gospod, da nič nanj ne gleda, da je tako zane-marjen!

Povem vam še, da nosim Klero samo doma, na poti v cerkev in nazaj, zavijam se v njo, ko sedim v cerkvi in si jo ovijam okoli kolen, če me od starega zidovja v župnišču nadleguje revmatizem. Kadar se pa podam med svet, pa že oblečem boljšo suknjo. Ako torej kateri od bralcev »Našega tednika« hoče videti to znamenito Klero, se mora potruditi v Šele. Rad mu jo pokazem, pa ne bo treba nič plačati za to!

Še nekaj! Vem, da se v slovenskem pravo-pisu pišejo z veliko začetnico le imena oseb, krajev in rek. Jaz pa sem pisal z veliko začetnico v tem spisu tudi ime svoje-ga starega plašča, ker ga zelo spoštujem, saj mi je bil dolga leta zvest spremljevalec ki me je dobrotno ogreval.

Visoška kronika

23. Dr. Ivan Tavčar

Okrog desete sem dospel do mestnih vrat. Vrtarju sem plačal mitnino, katero je imelo tisti čas v zakupu loško starejšinstvo. — Na trgu je bilo že mnogo prodajalcev in vreča je stala tik vreče. Mestni pisar je pobiral tržnino in pristojbino za tlak, kar so vse ljudje prav neradi plačevali. Tudi nekaj graščakov je postavilo svoje pridelke na prodaj, pa niso plačali tržnine, ker uživa graščak vedno svoje predprave.

Konjiča sem spravil v hlev pri Wohl-gemuetu in nato, ko se je kupovanje in prodajanje imelo ravno priče, sem stopil zopet na trg, da poiščem Strojarskega Valentina, da mu sporočim, kar mi je bil oče zaukazal.

Ravno tedaj je prikorakal med množico Mihól Schwaiffstrigkh in velik boben je nosil s sabo. Postavil se je sredi trga, zabobnal je in nato oklical, da daje v ime-nu gospoda barona Janeza Krištofa Mänd-la, grajskega glavarja in pooblaščenca premilostivega kneza in škofa v Fraysin-genu, vsem in vsakemu v vednost, da bo danes odprta grajska Kašča in da se na trgu ne sme prodajati, dokler se bo prodajalo v Kašči.

Kakor bi dregnili v osje gnezdo, tako so se razvneli prodajalci in kupovalci. Ugo-

varjalo se je in predvsem zahtevalo, da naj se vrne tržnina, ki se je plačala v pričakovanju, da bo mogoče prodajati blago. Tudi meščani so se jezili, ker so rajši kupovali za nižjo ceno, dobro vedoč, da škof v svoji Kašči zahteva višjo ceno in za slabše žito.

Prihrumeli so na trg peki, oštriji in med njimi znani pretepač Bergant iz Oslovske ulice. Prihrumeli so tudi drugi, ki so se vsekdar pridruževali zabavljačem, in najsi so jih sejmovi malo brigali. Množica je šumela, kakor čmrlji pod mahom.

Prvo besedo je imel zelo star kmetovalec. Hodil je od gruče do gruče in vpil:

»Pa vam je spet sedel na prazne buče, loška teleta! Vam bo še večkrat, ker vas pozna, da bi zobali pesek, če bi ga vam mesto prosa natrosil pred prazne gobce! Vi mislite, da žrete meso, kadar tlačite smojke v se!«

Tako je brez vsakega strahu udrihal po loškem prebivalstvu, dokler se ni oštir Bergant zadr nad njim:

»Kaj pa bi ti storil, stara šema?«

»Kaj bi storil?« je odvrnil oni. »Tožbo bi vzdignil, tožbo z največjim pečatom! In prav kmalu bi spokoril vašega škofa! Ej, loške smojke, še so na svetu naši deželni stanovci, še je tu nemški Gradec in tudi cesar še živi, ki je vendar nekaj več ko vaš škof, ki vas, ovce, samo striže! Da, take ovce ste vi, loški meščani — kaj pravim meščani, vi, loški tepci!«

Mihól Schwaiffstrigkh, ki je bil medtem prebobil vse mesto, se je zopet vračal po trgu ter se ustavil pred starim križcem.

»Alo, Jernač Schifferer!« ga je ogovoril, »si že spet tu! Bi že spet rad imel kako novo pravdo, da bi nabiral mast, kakor si jo nabiral takrat, ko so se kmetje pravdali radi tlake! Dobro te poznam! Masten ptič si, mast pa si si nastrgal od kmetov, katere odiraš huje, kakor vsak graščak, ti lakotni vojvod!«

Takoj se jih je nekaj oglasilo ter dajalo prav Mihólu Schwaiffstrigkhu, tako da je pravdarski vojvod utihnil. Morala je izpregovoriti tudi neka ženska, neka Ločanka, katere so bile od nekdanjega vraga sitne in jezične. Hitela je:

»Jezus! Jezus! kako je zabavljal na našega škofa in gospoda! Kakor bi bila skupaj krave pasla! Mihólca, povej to na gradu, da se zapiše! Jezus! Jezus!«

Vprašam Wohl-gemuet, ki ga je bila radovednost prignala med množico — in kdo ni bil radoveden v škofji loki — kdo je ta kmetič, ki je tako zelo brusil svoj jezik po trgu. Wohl-gemuet mi je odgovoril, da je to vojvod Jernač Schifferer iz Bitnja, ki je svojčas vodil pravde podložnikov proti škofoma Vidu Adamu in Albrehtu Sigismundu.

»Kaj?« se je razkačil bobnar, »na škofa je zabavljal in v nič deval našega najboljšega gospoda? Kaj?« Srdito je gledal Mi-

hól okrog sebe. »Kdo ve kaj natančnejšega povedati? Katere besede je govoril? Morda je še kaj na tla pljuval? Kdo bo pričal?«

Ali nihče se ni hotel oglasiti, in izgnila je še celo ženska, katera je poprej klicala Jezusa.

Kmetič pa ni izgubil poguma. Na vse pretege je vpil: »Da ne počiš Mihóla, potem bi po trgu preveč smrdelo!«

Prerila se je skozi množico do križca starka ter zajokala:

»Ali se moraš zmerom prepirati, Jernač, ko vendar veš, kako je! Konec bo spet ta, da te potegnejo na grad, in koliko je od tedaj, ko si zadnjih šest tednov presedel gor! Pšenica se bo morala sejati, stelja se bo morala pripraviti, in vse to naj sama preskrbim, če te potegnejo v grajsko ječo? Pet otrok imaš, vsi so že odrasli, in zadnji čas je, da se enkrat spametuješ in da prideš do prave zavesti, da Schifferer ne bo močnejši, in naj živi tisoč let, od škofa na gradu!«

»Molči, žena!« se je odrezal Schifferer, pravdarski vojvod loških podložnikov. »Kar ti veš, vem jaz tudi! Samo tega nočem, da bi piškavi grajski gospodje mislili, da se jih bojim! Prav nič se jih ne bojim in nič bi se jih ne bal, če bi tudi deželnega glavarja na svoji strani imel! Pa ga imam, da veš, Mihóla!«

(Dalje prihodnjič)

Na poti po bližnjem Vzhodu

(Nadaljevanje)

Ko sem si ogledal vse zanimivosti v Ba'albeku, sem se vrnil s taksijem v Beyrouth, ker je še isti večer odpeljal direktni vlak v Istanbul (ta vlak vozi samo dvakrat v teden). Zopet sem užival z višine libanonskega grebena ob razgledu na Beyrouth in na morje. Čarobno sonce je osvetljevalo pobočje pogorja. Po njem so raztresena majhna naselja, elegantne vile bogatašev iz Beyroutha, vrtovi in gozdiki. To je romantičen razgled, ki se potem potopi v kamnitem morju velikega mesta in vrvežu vseh mogočih prometnih sredstev. Izstopivši iz avta sem se malo sprehodil po ulicah in ogledoval elegantne izložbe trgovin. Redko se vidi nakopičenega toliko bogastva na enem kraju. L. 1958 sem obiskal Damask, toda po bogastvu nikakor ne more konkurirati z Beyrouthom. Silno velik je avtomobilski promet in človek mora biti zelo previden, da ne pride pod kolesa. Arabski šoferji so zelo spretni vozači in v vsakem trenutku pripravljeni zaustaviti svoje vozilo. Zato tam kljub neprimerno večjemu prometu ni toliko nesreč kot pri nas.

Zvečer sem se odpravil na postajo, ker sem se odločil za odhod in še za nekaj dni počitka v Sapanči v Turčiji. Vzel sem vozovnico III. razreda, da bi imel tako več priložnosti za razgovor z Arabci. Čudovit je bil pogled, ko je vozil vlak ob morju, ki se je svetlikalo v luninem svitu, v smeri Trablusa. Arabci so mi ponudili prostor v kupeju in me obdarovali s kruhom, saj sem imel v dobrih tobakom. Bili so povečini iz Sirije in so se vračali s svojih opravkov.

Meni na ljubo so zapeli nekaj svojih narodnih pesmi, ki imajo za evropska ušesa prav poseben zvok. Tako smo se kmalu znašli na meji. Libanska kontrola je bila kratka in spoštljiva. Ko smo prešli majhno reko, smo bili že na sirijski postaji. Tu je kontrolna procedura trajala malo dalje, ker so sirijski cariniki strogo pregledovali sirijske potnike. Potem smo nadaljevali vožnjo in popolnoči prisopihali v Homs. Tu so se moji Arabci zelo vljudno poslovili in mi želeli srečno pot. Nedaleč od Homsa se vidijo barake, kjer nekaka češka firma gradi nove naprave za »pipe-line«. Drugo jutro smo se že bližali mestu Haleb. Že iz daljave sem opazil slovito trdnjavo na majhnem hribu skoro sredi mesta. Pravi jo, da je imel tam svoj čas hišo duhovnik Zaharija, oče Janeza Krstnika. Pregledal sem jo že l. 1958 in videl, da je močna in utrjena. V teku zgodovine je le Timur Lenku uspelo to trdnjavo osvojiti. V Halebu sem moral čakati na ekspres iz Bagdada. Na peronu so čakali tudi mnogi študenti, ki so odhajali na univerze v Evropo; eden od njih je bil celo namenjen v Ljubljano. Ko je prisopihal vlak, smo si rezervirali prostore, stražnik nam je pobil potne liste za pregled. Tik pred mejo so nam jih vrnili. V našem kupeju je bil tudi študent, ki je potoval Bruselj, zelo

vljuden in izobražen mladenič. Svojo potnico je bratsko delil z menoj, češ da sem jaz gost Sirije in zato tudi njegov gost.

Iz ravnine se je vlak vzpenjal višje do postaje Majdani-Ekbez, zadnje postaje v Siriji. Tu so nas še enkrat pregledali in neki sirijski carinik mi je podaril harbuza in grozdje ter me povabil, naj prihodnje leto zopet pridem v Sirijo. — Vlak potegne. Po nekaj sto metrih: žice, za njimi velika kasarna, mnogo vojakov. Prešli smo turško mejo. Na postaji Islahija je bila zopet dolgotrajna kontrola. Precej časa je minilo, da smo zopet nadaljevali pot. Zvečer smo bili v Adani, drugi dan zjutraj v Ankari in šele drugi dan zvečer sem bil v Sapanči.

Preden nadaljujem, bi rad bralcem povedal nekaj vtisov, ki sem jih dobil na svojem potovanju skozi Sirijo in Livan. Ne glede na trgovske talente, ki jih je že opisal g. Zaletel v svojem poročilu o Kairu, je treba reči, da so Arabci tujcem zelo naklonjeni in do njih zelo vljudni in obzirni. Razen tega so jako bistroglavi, kot so pripadniki semitskega naroda vobče, predani svoji islamski veri, ne glede na to, ali so preprosti delavci ali uradniki, kmetje ali trgovci. Medtem ko je pri nas, na žalost tako, da je vera v širših krogih postala gola formalnost, pogosto brez pravega znanja in poznavanja katekizma, arabski muslimani zelo dobro poznajo pravila korana in se jih tudi drže. Pri njih je morala na visoki stopnji, pri njih ni čudnih skoraj nespodobnih manir, ne žensk v hlačah ne ženskih šoferjev v avtomobilih, alkoholizem pri njih ne eksistira — vse to so le izrodki evropske kulture. V kavarnah točijo čaj, kavo, kadijo »margila« in igrajo domino.

Na ulicah ne vidiš ženske, ki bi se sama sprehajala po ulici kot pri nas, še manj pa, da bi šla sama v kino ali na ples. Otroke vzgajajo v strogi moralni. Družina pri njih ni kot pogosto pri nas le nekaka zbirka skupnih materialnih in moralnih interesov, temveč je živa edinica v pravem smislu besede. V družinah vlada patriarhalni princip. Dokler oče živi, on odloča in ukazuje sinovom in hčeram, čeprav so že polnoletni.

(Dalje prihodnjič)

Dr. I. Heyer

† Gen. direktor dr. Krebs

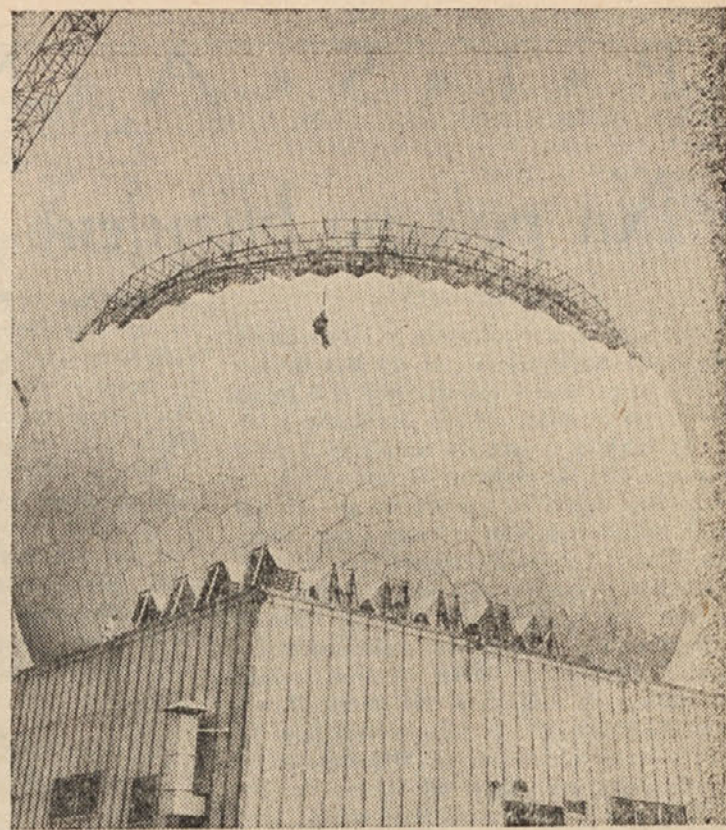
Prejšnji teden je na Dunaju v starosti 68 let nenadno umrl dr. Karl Krebs, generalni direktor Avstrijskih dravskih elektrarn, ki je bil šele pred kratkim stopil v zaslužni pokoj in se preselil na Dunaj. Smrt je nastopila po nesreči z električnim tokom v stanovanju.

Pokojni dr. Krebs je bil eden izmed najuglednejših strokovnjakov na elektroenergijskem področju v Avstriji. Kot generalni direktor podpravljalne družbe Avstrijske dravske elektrarne d. d. je imel odločilni delež pri izgradnji tega podjetja, ki je iz skromnih začetkov zrastle v največjega proizvajalca električnega toka v Avstriji. Za časa svojega dolgoletnega delovanja na Koroškem, si je s svojim odločnim a prijaznim nastopom pridobil spoštovanje pri vseh, ki so ga spoznali. Bil je pa tudi krščanski mož. Pokoj njegovi duši!

Dela pri beljaški elektrarni

Minuli petek so na stavbišču elektrarne Schütt pri Beljaku, kjer preziduje KELAG staro elektrarno in bo s povečanjem naprav in modernizacijo podvojila njeno zmogljivost, bila minuli petek zaključena stavbna dela na strojnici. Zaključne slovesnosti so se udeležili delavci, tehniki in v imenu vodstva KELAG-a direktor ing. Jeran. Stavbni delovodja dipl. ing. Hofstätter se je zahvalil vsem za vzorno delo in sodelovanje, ki je omogočilo dovršitev stavbnih del še pred nastopom hudega zimskega mraza. Direktor ing. Jeran je v svojem nagovoru poudaril, da je z dograditvijo strojnice bila dosežena pomembna stopnja gradbenega programa te elektrarne, ki ji je namenjena važna vloga pri oskrbi Koroške z električnim tokom, kajti dobavljala bo letno novih 32 milijonov kilovatnih ur toka deželnemu električnemu omrežju. Nadalje je spregovoril staveni mojster Karl Soravia, polir Hofer pa je po starem običaju »potrdiril« stavbo samo.

To je kupola enega izmed radarskih obveščevalnih središč v arktičnem področju večnega ledu. To varnostno mrežo je spletlo ameriško letalsko ministrstvo, da zavaruje Združene države pred nenadnim napadom. Kupola nudi zavetje pred viharji radarskim iskalnim antenam, ki morejo na razdaljo več sto km napovedati bližanje sovražnih letal ali raket. Zgrajena je iz vlaknastih plošč, ki so večje kot človek ter prevlečene s plastično snovjo. Pravi pojem velikosti daje človek, ki visi na vrvi v redišču slike.

Nepotrebne prekinitve električnega toka

Iz sporočila Koroške deželne električne družbe (KELAG) izhaja, da je v zadnjem času zaradi nepazljive sečnje bila večkrat za več ur prekinjena dobava električnega toka za cele okoliše na spodnjem Koroškem, ker so bila posekana drevesa padla na električne napeljave in jih pretrgala. Zaradi pomanjkanja toka je trpelo gospodarstvo, predvsem žage in industrijska podjetja, za katere je električni tok isto kot kri za človeka. Isto pa velja tudi za kmečka gospodarstva, ki se danes že v veliki meri poslužujejo električnega toka za pogonsko silo.

KELAG je ponovno opozorila gozdne

posestnike, da se naj pred sečno obrnjo na posebne posvetovalne organe družbe, ki so jim brezplačno na razpolago za strokovno pomoč pri sečnji, da bi bila tako vnaprej preprečena vsaka poškodba električnih naprav. Žal pa se gozdni posestniki te priložnosti ne poslužujejo, čeprav bi s tem tudi sami prihranili marsikatero neprijetnost. Zato KELAG opozarja vse gozdne posestnike, da ako bo pri sečnji v odsotnosti nadzornih organov družbe nastala škoda na njenih električnih napravah, bo zahtevala od gozdnih posestnikov ne le poravnavo nastale škode, ampak, da jih čaka tudi kazenska odgovornost.

Holandski mlini na veter izginjajo

Holandija velja za deželo mlinov na veter. Vse pa kaže, da bo ta svoj posebni značaj žal v kratkem zgubila.

V začetku sedanjega stoletja je bilo tam nad 10.000 takih mlinov, danes jih je le še 991 in od tega jih 599 stoji. Vzrok: mlini na veter niso več donosni ter jih bodo prej ali slej vse podrli. Edino 392 še daje lastnikom toliko dohodkov, da jih velja vzdrževati.

Sodiijo, da bosta v dvajsetih letih tehnika in gospodarska smotnost docela spodrinili to značilnost holandske pokrajine. Holandsko kmetijstvo gre danes po poti stroge racionalizacije, da bi doseglo čim večjo donosnost. Mlin na veter seveda ne more tekmovali z motornim valjčnim mlinom, ki ga poganjata para ali elektrika.

Prav tako je s tistimi mlini, ki so črpali vodo iz »polderjev«, predelov, ki leže za jezovi nižje od morja. Tudi te so spodrinile motorne črpalke.

Holandci so poskusili, da bi tehniko, ki uničuje mline na veter, pobijali z njenim lastnim orožjem. Pred nekaj leti je »Zveza za varstvo mlinov na veter« poskusila predelati 200 teh naprav tako, da bi dajale elektriko za razsvetljavo. Vsak mlin bi lahko dobavil 30.000 do 40.000 kilovatnih ur toka na leto.

Država je bila pripravljena ta načrt finansirati, toda njegova izvedba je naletele na prehode praktične težave, zaradi česar so misel opustili.

Povišanje glavnice „Dravskih elektrarn“

Dne 21. decembra 1950 je bila v Celovcu 13. redna glavna skupščina Dravskih elektrarn dd. (Oesterreichische Draukraftwerke A. G.), na kateri je bilo sklenjeno povišanje družbinega delniškega kapitala od 400 na 500 milijonov šil., to je za 100 mil. šil. več. Od povišane delniške glavnice je 45 milijonov prevzela republika Avstrija, 55 milijonov pa KELAG (Koroška deželna električna družba). Na ta način novo pridobljena denarna sredstva bodo uporabljena za gradnjo elektrarne na Dravi pri Kazazah. Kot znano, znaša celotno premoženje Avstrijskih dravskih elektrarn okrog 3 milijarde šil. S povišanjem osnovnega kapitala je bilo izboljšano razmerje med tujimi in lastnimi denarnimi sredstvi v podjetju.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 6. jan.: Undine, opera (poslednjič). — Sobota, 7. jan.: Giuditta, opereta. — Nedelja, 8. jan. ob 15. uri: Der müde Theodor, burka. — Sreda, 11. jan.: Der Gigant, igra. — Četrtek, 12. jan. Giuditta, opereta. — Petek, 13. jan.: Glück muß man haben, opereta (premiéra). — Sobota, 14. jan.: Madame Butterfly, opera (poslednjič). — Nedelja, 15. jan. ob 15. uri: Glück muß man haben, opereta. Začetek ob delavnikih ob 19.30 uri, ob nedeljah ob 15. uri.

URADNA OBJAVA

CERKVENI PRISPEVKI „JAVNI POZIV“

Vse katoličane, ki so dolžni plačevati cerkveni prispevek, pa ga za 4. četrletje 1960 (zaključno 1. decembra 1960) še niso plačali, pozivamo, da v opominjevalnem roku treh tednov, ki se začne 1. januarja 1961 brez nadaljnjega poziva plačajo svoj prispevek do 21. januarja 1961 pri pristojnem župnem cerkvenem svetu in da pokažejo obenem svoj davčni predpis ali mezni izkaz.

Cerkveni prispevek je po zakonu dolg, ki se mora plačati in Cerkev nima dolžnosti, da bi ga po svojih organih pobirala. Ako prispevek ni plačan, je dovoljena pravna pot. Organi, ki pobirajo cerkveni prispevek, uživajo pravno varstvo in imajo pravico, da zaračunajo do 2 odst. plačljivega cerkvenega prispevka kot pobiralno pristojbino.

Ker se cerkveni prispevek v četrletnih delnih odplačilih plačuje in sicer 1. marca, 1. junija, 1. septembra in 1. decembra, zato je 1. decembra bil cerkveni prispevek za vse štiri četrtine, torej cel letni prispevek že plačljiv.

Finančna zbornica krške škofije, Celovec, Marianengasse 2.

Preselitev

Nadzorni urad za osnovni statež podjetij (Stamm- und betriebsprüfungsstelle) finančnega urada Celovec, ki je doslej bil na Kinoplatz št. 1, se preseli sredi januarja v uradno stavbo v Kempfstrasse 2, kjer bo začel uradovati dne 16. januarja. Telefonske številke: 3711, 3719, 70-3-31, 70-3-39.

Vsa soboslikarska in pleskarska dela izvrši dobro in po ugodni ceni

Maks Podgoršek

KLAGENFURT-CELOVEC
Balmweg 12